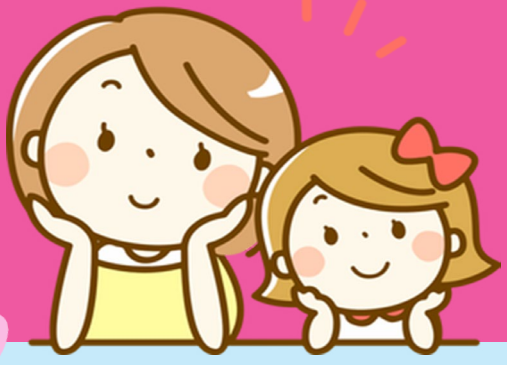

“ครูแม่”

คู่มือแนะนำการพูดภาษาไทยกับลูกในวัยต่าง ๆ

จัดทำโดย
สมาคมเครือข่ายคนไทยในต่างแดน
Network Thais Overseas e.V.

nto-handbuch Khru Mae2019.indd 1 09.01.19 19:47

“ครูแม่”

คู่มือแนะนำการพูดภาษาไทยกับลูกในวัยต่าง ๆ

พิมพ์ครั้งที่หนึ่ง มกราคม 2562

เขียนและรวบรวมโดย

ดร.พัทยา เรือนแก้ว / อัญชัญ เฮียร์ลิ่ง / อรณี ไฟฟ์เฟอร์ / ชลัช วรยรรยง

พิสูจน์อักษร

นฤมล ชวินด์ / สุรียรัตน์ ณิชาพัฒน์

ออกแบบปก / รูปเล่ม

อัญชัญ เฮียร์ลิ่ง / ชลัช วรยรรยง

ผู้สนับสนุนโครงการพิมพ์คู่มือฯ

กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ

กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ลิขสิทธิ์

สมาคมเครือข่ายคนไทยในต่างแดน

Network Thais Overseas e.V.

www.n-t-overseas.de

ครูแม่

สารบัญ

คำนิยม 6

ความคิดเบื้องหลัง “ครูแม่”: คำนำ 9

“ครูแม่” คืออะไร 12

ความหมายของ “ครูแม่”

เป้าหมายของการพูดภาษาไทยกับลูก

ปัจจัยสำคัญในการสร้างแรงจูงใจของ “ครูแม่”

วิธีการ “ครูแม่” 18

พัฒนาการด้านภาษาและการพูดของเด็ก

เริ่มพูดภาษาไทยกับลูกตั้งแต่เกิด

เริ่มพูดภาษาไทยกับลูกเมื่อลูกโตแล้ว

ตัวช่วยในการที่จะพูดภาษาไทยกับลูก

ปัญหาและอุปสรรค
ข้อเสนอแนะในการแก้ไข 30

บทส่งท้าย 40

ครูแม่ หรือ ครูพ่อ กับหลักการ Mehrsprachigkeit

“ครูแม่” ไม่มีสูตรสำเร็จตายตัว

คำขวัญของครูแม่ “มั่นใจ สม่ำเสมอ ไม่ท้อแท้”

สิ่งที่”ครูแม่”ไม่ควรทำ

ไม่มีวันสายเกินไปสำหรับการเป็น “ครูแม่”

การเลี้ยงดูลูก “เติมเต็ม” หรือ “แก้ไข” อดีตของแม่

เอกสารอ้างอิง

ภาคผนวก 48
สรุปการประชุมเชิงปฏิบัติการ:
“การเลี้ยงลูกในสองวัฒนธรรมภาค 2 “ครูแม่” ในเยอรมนี
สรุปการประชุมเชิงปฏิบัติการ:
“ครูแม่” ในสวิตเซอร์แลนด์

คำนิยม

"ครูแม่" ครู - แม่ คำ 2 คำ ที่มีความยิ่งใหญ่ และ สำคัญต่อชีวิตมนุษย์ คำ 2 คำ หมายถึง คน 2 คน ที่เป็นผู้สร้าง คนหนึ่งนั้น สร้างชีวิต ส่วนอีกคน คือ ผู้สร้างความรู้ ความคิด และจินตนาการ เมื่อความสำคัญดังกล่าวได้หลอมรวมอยู่ในคนเดียวกันย่อมเกิดพลังที่ยิ่งใหญ่ เป็นความรัก ที่จะหล่อหลอมชีวิตหนึ่งให้งดงาม และเติบโตอย่างมีคุณภาพ

ด้วยเหตุนี้ ความเป็น ครูแม่ ที่อยู่ในตัวของหญิงไทยในต่างแดน จึงเป็นพลังที่สำคัญยิ่งที่จะทำให้ชีวิตหนึ่งเติบโตและอยู่ได้ในสังคมที่แตกต่างอย่างกลมกลืนและมีอัตลักษณ์ที่ภาคภูมิใจในความเป็นตัวตนของคนไทยและลูกหลานไทยที่อยู่ต่างแดนได้อย่างมีความสุข จากการยอมรับของสังคม ภาระนี้จึงเป็นเรื่องที่หนักยิ่ง แต่ความสำเร็จคือความสุขในชีวิตของบุคคลอันเป็นที่รักคือลูก ดังนั้นนอกจากความรักและความปรารถนาดีที่เปี่ยมล้นในใจต่อลูกแล้ว ครูแม่ทุกท่านต้องรักที่จะสื่อสารและถ่ายทอดความรู้ภาษาไทยแก่ลูกด้วยความอดทน และความเสียสละ ซึ่งคือพื้นฐานของครูและแม่

เมื่อกระผมได้รับเชิญไปกล่าวเปิดการประชุมเชิงปฏิบัติการ “การเลี้ยงลูกในสองวัฒนธรรมภาค 2 : ครูแม่” ที่เมือง Bielefeld เมื่อเดือนสิงหาคม 2561 ที่ผ่านมา กระผมตอบรับคำเชิญด้วยความยินดี และยิ่งรู้สึกประทับใจเป็นอย่างมากเมื่อได้พบปะผู้เข้าร่วมที่ปวารณาตัวเป็น "ครูแม่" ค้นหาแนวปฏิบัติที่เหมาะสมเพื่อให้สามารถสอนภาษาไทยให้กับลูกและหลานของตนอย่างเป็นระบบและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด ในวันนั้นผู้เข้าร่วมการอบรมทุกท่านล้วนตระหนักว่า ถ้าอยากให้ลูกพูดไทย แม่พึงต้องพูดไทยกับลูก และการที่แม่เป็น ครูสอนภาษาไทยให้แก่ลูกนั้น นอกจากจะเป็นการสื่อสารอย่างเป็นธรรมชาติที่สุดระหว่างแม่กับลูกแล้ว ยังช่วยให้ลูกใกล้ชิดกับแม่ ภูมิใจในแม่ รักแม่ รักภาษาไทย และเอกลักษณ์ไทยควบคู่กันไป

nto-handbuch Khru Mae2019.indd 6 09.01.19 19:47

กระผมรู้สึกยินดีเป็นอย่างยิ่งที่สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงเบอร์ลิน ได้มีส่วนร่วมในการสนับสนุนโครงการและการจัดกิจกรรมดี ๆ ที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่พี่น้องคนไทยในเยอรมนี กระผมขอขอบคุณ ดร. พัทยา เรือนแก้ว ประธานสมาคมเครือข่ายคนไทยในต่างแดน และสมาชิกสมาคมฯ ทุกท่าน ที่ได้ทุ่มเทและเสียสละแรงกายแรงใจในการจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการนี้ขึ้น และขยายผลการจัดการประชุมไปยังเมืองต่าง ๆ ในเยอรมนี และร่วมจัดกับเครือข่ายที่กรุงเบิร์น ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ตลอดจนจัดทำหนังสือคู่มือเล่มนี้ขึ้น เพื่อจุดประกายความคิดและนำเสนอแนวปฏิบัติที่เป็นประโยชน์แก่กลุ่มสตรีไทยในเยอรมนี และเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยขับเคลื่อนชุมชนไทยเข้มแข็งในเยอรมนีและในยุโรปต่อไป

ดร. ธีรวัฒน์ ภูมิจิตร
เอกอัครราชทูต ณ กรุงเบอร์ลิน
พฤศจิกายน 2561

nto-handbuch Khru Mae2019.indd 7 09.01.19 19:47

คำนิยม

ผมได้มีโอกาสร่วมกิจกรรมของสมาคมเครือข่ายคนไทยในต่างแดน สวิตเซอร์แลนด์ ซึ่งได้จัดการสัมมนาเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกในสองวัฒนธรรมขึ้นที่สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงเบิร์น เมื่อวันที่ 15-16 กันยายน 2561 โดยหัวข้อที่ได้พูดคุยกันนั้นคือ “ครูแม่” ซึ่งเป็นคำที่มีความหมายลึกซึ้งอย่างมาก

เราทุกคนมีแม่เป็นผู้ให้กำเนิด คำแรก ๆ ที่เด็กแรกเกิดมักจะพูดได้ก่อนคำอื่นก็คือคำว่า “แม่” ความผูกพันระหว่างแม่กับลูกจึงเป็นความผูกพันที่ลึกซึ้ง แม่เป็นคนที่อุ้มชูเลี้ยงดูเราด้วยความรักความปรารถนาดีตั้งแต่เล็กจนเติบใหญ่ แม่เป็นคนที่สอนให้เรารู้จักผิดชอบชั่วดี แม่จึงถือเป็นครูคนแรกและคนเดียวที่พร้อมจะทุ่มเททั้งกายและใจในการสอนลูกอย่างไม่รู้เหน็ดเหนื่อย

การส่งเสริมให้แม่ในสังคมสองวัฒนธรรมได้เห็นความสำคัญของตนเองในการกลับมาเป็น “ครู” ของลูกอีกครั้ง จึงเป็นสิ่งที่น่ายินดีและสมควรได้รับการสนับสนุนเป็นอย่างยิ่ง และยังถือเป็นความท้าทายและบทพิสูจน์ที่สำคัญของ “ครูแม่” ทุกคน ดังนั้น การจัดทำคู่มือเพื่อให้ครูแม่ได้ใช้เป็นแนวทางในการสอนจึงเป็นการช่วยให้ครูแม่สามารถสอนได้อย่างมั่นใจ และยังช่วยให้การสอนเป็นไปอย่างมีระเบียบแบบแผนอีกด้วย

ผมขอชื่นชมสมาคมเครือข่ายคนไทยในต่างแดน สวิตเซอร์แลนด์ ที่ได้จัดทำคู่มือนี้ขึ้น และเชื่อมั่นว่าผู้ที่นำไปใช้จะได้รับประโยชน์สมตามเจตนารมย์ที่ผู้จัดทำได้มุ่งหวังไว้

จักรี ศรีชวนะ
เอกอัครราชทูต ณ กรุงเบิร์น
ตุลาคม 2561

nto-handbuch Khru Mae2019.indd 8 09.01.19 19:47

ความคิดเบื้องหลัง “ครูแม่”: คำนำ

ประสบการณ์กว่า 20 ปีในการทำงานให้ความช่วยเหลือหญิงไทยของสมาชิกสมาคมเครือข่ายคนไทยในต่างแดน ประเทศเยอรมนี ชี้ให้เห็นว่า ความภาคภูมิใจในตัวแม่ไทยของลูก เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ลูกยอมรับในตัวแม่ ไม่ต่อต้านแม่ ในหลาย ๆ ครอบครัวที่แม่ไทยมีความขัดแย้งกับลูก สาเหตุที่สำคัญประการหนึ่งคือปัญหาด้านการสื่อสารระหว่างแม่กับลูก หญิงไทยที่มาแต่งงานในเยอรมนีจำนวนมาก เดินทางข้ามชาติด้วยความมุ่งหวังที่จะมีชีวิตที่ดีกว่า หรือหารายได้เพื่อจุนเจือครอบครัว คิดเหมือนคนเดินทางข้ามชาติส่วนใหญ่ว่าสักวันหนึ่งจะเดินทางกลับบ้าน ไม่ได้หวัง หรือคิดไว้แต่แรกว่า จะตั้งรกราก จึงมักไม่ขนขวายที่จะหาความรู้ที่เป็นประโยชน์ในการดำรงชีพในประเทศปลายทาง รวมทั้งไม่เรียนรู้ภาษาของประเทศที่ตนพำนักอยู่ คิดเพียงว่า สามารถสื่อสารกับสามีและคนใกล้ชิดได้ก็พอ เมื่อมีลูกก็มักจะไม่พูดภาษาไทยกับลูก แต่จะใช้ภาษาเยอรมันแบบของตนเองที่ไม่ถูกต้องทั้งอักขระและไวยากรณ์ ในขณะเดียวกันก็ไม่ได้เรียนรู้ภาษาเยอรมันเพิ่มเติม เมื่อเวลาผ่านไปภาษาเยอรมันของลูกพัฒนาไป ทำให้ลูกไม่รู้ภาษาไทย พูดภาษาไทยไม่ได้ หรืออาจเข้าใจได้เพียงเล็กน้อย แม่และลูกจึงคุยกันไม่รู้เรื่อง ด้วยไม่มีภาษาที่สามารถใช้สื่อสาร ทำความเข้าใจกันได้ เด็กหลายคนจะดูถูกแม่ จนถึงขั้นดูถูกภาษาไทย และวัฒนธรรมไทย มีหลายกรณีที่พบในเยอรมนีเมื่อแม่ไทยพ่อเยอรมันหย่าร้างกัน ลูกไทย-เยอรมันหลายคนบอกกับศาลว่าขออยู่กับพ่อ หรือกับย่า เพราะพูดกับแม่ไม่รู้เรื่อง

กรณีปัญหาที่ยกมาดูออกจะสุดโต่ง แต่ก็เป็นความจริงที่คงขมขื่นสำหรับคนที่เป็นแม่ และนี่ก็คือ ความคิดเบื้องหลัง ของความคิดเรื่อง “ครูแม่” นั่นคือ ทำอย่างไรที่จะสร้างระบบสื่อสาร สร้างเครื่องมือ สร้างภาษาที่แม่กับลูกจะสามารถใช้ในการสื่อสารระหว่างกัน และ

nto-handbuch Khru Mae2019.indd 9 09.01.19 19:47

จากความจริงที่ว่า ภาษาที่แม่ไทยเชี่ยวชาญที่สุดคือ ภาษาไทย ความคิดต่อมาก็คือ คงต้องรณรงค์ ส่งเสริม สนับสนุน ให้แม่ไทยพูดไทยกับลูก จะได้มีภาษาที่สื่อสารกันรู้เรื่อง เพื่อลดช่องว่างระหว่างแม่กับลูก ลดปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นระหว่างแม่กับลูก และสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน นอกจากนี้การสื่อสารด้วยภาษาไทยในครอบครัว ระหว่างแม่และลูก จะเป็นพื้นฐานในการสร้างความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมไทย ซึ่งก็คือวัฒนธรรมของแม่ ที่จะเชื่อมให้ลูกมีความภาคภูมิใจในตัวแม่ไทย อันเป็นปัจจัยสำคัญที่อาจจะบรรเทาปัญหาความขัดแย้งระหว่างแม่และลูก

การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของแม่ไทยในยุโรป ระหว่างการประชุมเชิงปฏิบัติการ หัวข้อ “การเลี้ยงดูลูกในสองวัฒนธรรม” ซึ่งสมาคมเครือข่ายคนไทยในต่างแดน ประเทศเยอรมนี ได้จัดขึ้น ระหว่างวันที่ 27-29 พฤษภาคม พ.ศ. 2559 ณ อาคารวิลล่า สถานเอกอัครราชทูตไทย กรุงเบอร์ลิน ตอกย้ำให้เห็นว่า ปัญหาช่องว่างในการสื่อสารระหว่างแม่ไทยกับลูก ด้วยขาดภาษาที่จะใช้สื่อสาร เป็นปัญหาสำคัญ ในขณะเดียวกันก็มีแม่ไทยหลายท่านเล็งเห็นความสำคัญของภาษาไทย และใช้ภาษาไทยสื่อสารกับลูกในชีวิตประจำวัน รวมทั้งสอนให้ลูกอ่าน และเขียนภาษาไทยได้ในระดับที่น่าพอใจ ลูกสามารถซึมซับ และเข้าใจวัฒนธรรมไทยได้อย่างรวดเร็ว นั่นคือมีแม่ไทยที่มีประสบการณ์ในการพูด/ใช้ภาษาไทยกับลูก ประสบการณ์เหล่านี้สามารถนำมาเป็นข้อมูล และแรงจูงใจในการกระตุ้นให้แม่ไทยพูดไทยกับลูกได้

สมาคมฯจึงเริ่มโครงการ “ครูแม่” ขึ้น ด้วยการจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ “การเลี้ยงดูลูกในสองวัฒนธรรม ภาค 2 ครูแม่” จัดขึ้นในวันที่ 18-19 สิงหาคม 2561 ณ Bürgerinitiative Bürgerwache e.V., Rolandstr.16, 33615 Bielefeld เป็นการต่อยอดจากการประชุมเชิงปฏิบัติการในปี 2559 ที่ผ่านมา เป็นการระดมความคิดเห็น แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความรู้ แนวทาง และทักษะการสอนภาษาไทยให้แก่ลูกด้วยตนเองของแม่ไทยในต่างแดน ตั้งเป้าหมายไว้ว่า เพื่อหาองค์ความรู้ในการเสริมสร้างศักยภาพและทักษะการสอนภาษาไทยให้แก่ลูกด้วยตัวของแม่เอง เพื่อใช้เป็นคลังข้อมูลที่มาจากประสบการณ์ที่เป็นจริง ที่สามารถหยิบไปใช้ในการทำงาน ให้เกิดประสิทธิผล

nto-handbuch Khru Mae2019.indd 10 09.01.19 19:47

ข้อมูลซึ่งสรุปได้จากการประชุมเชิงปฏิบัติการ “การเลี้ยงดูลูกในสองวัฒนธรรม ภาค 2 ครูแม่” สมาคมฯได้นำเสนอในการประชุมการเลี้ยงลูกในสองวัฒนธรรม “ครูแม่” ของเครือข่ายคนไทยในต่างแดน ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ซึ่งจัดขึ้นที่สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงเบิร์น เมื่อวันที่ 15-16 กันยายน 2561 เพื่อหาข้อสรุปรวม ประมวลเป็นองค์ความรู้ที่ได้นำไปขยายผล เผยแผ่แนวคิด “ครูแม่” ในการบรรยายสัญจร “เดินสายให้ข้อมูล” ในเมือง Leipzig และ Erlangen ในเยอรมนี Interlaken และ Zürich ในสวิตเซอร์แลนด์ เพื่อจุดประกายความสนใจ ชักชวน สนับสนุนให้แม่ไทยพูดไทยกับลูก

ข้อมูล และข้อสรุปจากการประชุมเชิงปฏิบัติการทั้งสองครั้ง และแง่คิด ประสบการณ์จากแม่ไทยที่เข้าร่วมกิจกรรม “เดินสายให้ข้อมูล” ได้นำมาประมวลเป็นองค์ความรู้ จัดทำเป็น คู่มือการสอนภาษาไทยให้ลูกด้วยตนเอง “ครูแม่” เล่มนี้ เพื่อให้เป็นแหล่งความรู้ ข้อมูลที่สามารถหยิบฉวยมาอ่านเมื่อต้องการ

คู่มือ “ครูแม่” ฉบับนี้สำเร็จลงได้ ด้วยความร่วมมือร่วมใจจากแม่ไทยในเยอรมนี และสวิตเซอร์แลนด์ที่ร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการพูด/สอนภาษาไทยแก่ลูก ในการประชุมเชิงปฏิบัติการในและในการบรรยายสัญจรทั้งเยอรมนีและสวิตเซอร์แลนด์ คณะกรรมการและสมาชิกสมาคมฯ ที่ร่วมแรงกาย แรงใจ แรงสมอง สถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงเบอร์ลิน สถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงเบิร์น รวมทั้งกองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ที่ให้ทุนสนับสนุนในการดำเนินงานโครงการครูแม่ ทุกท่านที่กล่าวนามมานี้ สมาคมเครือข่ายคนไทยในต่างแดน ประเทศเยอรมนีขอขอบคุณไว้ ณ ที่นี้

สมาคมฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า แม่ไทย ที่ต้องการจะพูดภาษาไทยกับลูก จะได้ใช้ประโยชน์จากคู่มือ “ครูแม่” เล่มนี้ และช่วยกันจุดประกาย จูงใจให้แม่/พ่อไทยพูดไทยกับลูก และสร้างสื่อระหว่างแม่/พ่อกับลูกกันต่อไป

สมาคมเครือข่ายคนไทยในต่างแดน
ธันวาคม 2561

nto-handbuch Khru Mae2019.indd 11 09.01.19 19:47

“ครูแม่” คืออะไร

- ความหมายของ “ครูแม่”
- เป้าหมายของการพูดภาษาไทยกับลูก
- ปัจจัยสำคัญในการสร้างแรงจูงใจของ “ครูแม่”

nto-handbuch Khru Mae2019.indd 12 09.01.19 19:47

ความหมายของ “ครูแม่”

“ครูแม่” เมื่อฟังคำนี้หลาย ๆ คนอาจจะนึกไปถึงความหมายหลายนัย ความหมายหนึ่งนั้นทุกคนทราบกันดีอยู่แล้วว่า แม่เป็นครูคนแรกของลูก แม่มีบทบาทของ “ครู” อยู่เกือบทุกก้าวย่างในชีวิตของลูก ตั้งแต่เยาว์วัย หรือกระทั่งถึงวัยผู้ใหญ่ ด้วยบทบาท และหน้าที่ของ “แม่” จึงอาจจะไม่เคยมีลูกคนใดเรียกแม่ว่า “ครู” แต่เมื่อแม่มารับบทบาทของความเป็นครู ในการสอนลูกให้บรรลุถึงเป้าหมายอย่างใดอย่างหนึ่งที่แม่วางไว้ “แม่” จึงไม่ใช่แค่ “แม่” แต่แม่เป็นทั้งครู และเป็นทั้งแม่ในคนคนเดียวกัน จึงเป็นที่มาของคำว่า “ครูแม่” คำที่สั้นกระชับ และรวมความหมายไว้ในหนึ่งเดียว

เป้าหมายที่ “ครูแม่” วางไว้ในที่นี้คือ ต้องการให้ลูกพูดภาษาไทยได้ หรืออ่าน เขียนภาษาไทยได้ด้วย จึงมุ่งมั่นที่จะถ่ายทอดภาษาแม่ ให้แก่ลูกด้วยตนเอง โดยเริ่มสอนลูกให้พูดภาษาไทย หรือพูดกับลูกด้วยภาษาไทยตั้งแต่ลูกยังเล็ก ๆ หรือตั้งแต่เกิด จนกระทั่งลูกสามารถสื่อสารภาษาไทยได้ดี และสื่อสารกับแม่ด้วยภาษาไทยในชีวิตประจำวัน คุณแม่เหล่านี้รับบทบาทของ “ครูแม่” อย่างเต็มตัว ซึ่งมีครูแม่หลายท่านที่ประสบผลสำเร็จกับการสอนลูก พูด อ่าน เขียนภาษาไทยด้วยตนเอง

“ครูแม่” ที่กำลังกล่าวถึง และจะกล่าวต่อไปในคู่มือเล่มนี้ ก็คือ การสอนลูกให้พูดภาษาไทย (อาจรวมถึงอ่าน และเขียน) ด้วยตัวของ **แม่** เอง ด้วยทรัพยากรที่แม่มี สอนที่บ้าน ในระหว่างการใช้ชีวิตประจำวันด้วยกัน สอนตั้งแต่ลูกเริ่มเรียนรู้ที่จะสื่อสารด้วยการพูด หรือการใช้ภาษา (เป็นการปูพื้นฐานทางภาษาที่ง่ายดาย และประหยัด แต่มีประสิทธิภาพ) สร้างให้เกิด **เครื่องมือในการสื่อสารระหว่างแม่และลูก**

ดังนั้น “**ครูแม่**” จึงเป็น**แนวคิด วิธีปฏิบัติ ในการสอนลูกพูดภาษาไทย ในการสร้างเครื่องมือสื่อสารระหว่างแม่กับลูก อีกทางเลือกหนึ่งในสังคมไทยต่างแดน**

การเป็น “ครูแม่” นอกจากจะสอนลูกให้รู้ เข้าใจ และพูดภาษาไทย ภาษาที่แม่ใช้ได้ดีที่สุด สร้างให้เกิด เครื่องมือ ที่แม่จะสามารถสื่อสารกับลูก นั่นคือ ภาษาไทย แล้ว การที่แม่ต้องสอน คือต้องพูด ต้องอ่าน ต้องเอาใจใส่ ฝึกฝนให้ลูก จะทำให้แม่และลูกมีเวลาที่ได้อยู่ด้วยกัน เป็นการกระชับความสัมพันธ์ระหว่างแม่กับลูกโดยไม่รู้ตัวอีกด้วย “ครูแม่” จึงน่าจะเป็น **ตัวช่วย** หรือป้องกันไม่ให้เกิดช่องว่างในการสื่อสารระหว่างแม่กับลูกได้เป็นอย่างดี

nto-handbuch Khru Mae2019.indd 13 09.01.19 19:47

ผลพวงอีกประการหนึ่งของ “ครูแม่” อาจขยายไปถึงการสื่อหรือส่งผ่านวัฒนธรรมไทยให้แก่ลูกด้วยก็เป็นได้ เพราะภาษาก็คือ วัฒนธรรม อย่างหนึ่ง รวมทั้งเป็นสื่อที่ทำให้สามารถเข้าใจ ซึมซับ รับเอาวัฒนธรรมนั้น ๆ เมื่อลูกมีความรู้ และเข้าใจภาษาไทย ก็สามารถที่จะเรียนรู้วัฒนธรรมไทยได้ อาจจะผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมตามประเพณีไทย จากปฏิสัมพันธ์กับคนไทย เป็นต้น

อนึ่ง สังคมไทยในต่างแดน ประกอบไปด้วยหญิงและชายไทย “ครูแม่” หรือแนวคิดวิธีปฏิบัติในการสอนลูกพูดภาษาไทย จึงไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะ **แม่ไทย** เท่านั้น แต่ยังรวมถึง **พ่อไทย** ไว้ด้วย เพียงแต่ในที่นี้จะใช้คำว่า “ครูแม่” ทั้งนี้จาก ความคิดเบื้องหลังที่ได้กล่าวไปแล้ว ปัญหาหลักที่ทำให้เกิดโครงการ “ครูแม่” คือปัญหาช่องว่างในการสื่อสารระหว่างหญิงไทยกับลูก และโครงการ “ครูแม่” เป็นการรณรงค์ให้แม่ไทยพูดไทยกับลูก เพื่อลดช่องว่างด้านการสื่อสารระหว่างแม่กับลูก คำว่า “ครูแม่” จึงน่าจะสื่อได้ตรงกับเป้าหมายที่วางไว้

เป้าหมายของ “ครูแม่”

เป้าหมายของ “ครูแม่” อาจแบ่งได้ตาม “สถาน” ว่า “ครูแม่” เป็นโครงการ หรือ เป็นแนวคิด วิธีปฏิบัติ ในการสอนลูกพูดภาษาไทย

➔ เป้าหมายของโครงการ “ครูแม่” คือ

ประมวล/รวบรวม ประสบการณ์การพูดสอนภาษาไทยให้ลูกด้วยตนเองของแม่ไทยในเยอรมนีและสวิตเซอร์แลนด์สรุปเป็น หลักการ วิธีการ แนวปฏิบัติ ในการสอนภาษาไทยให้ลูกด้วยตนเองของแม่ไทยในต่างประเทศ จัดทำ/พิมพ์ เป็นคู่มือ เพื่อให้แม่ไทยในยุโรปได้ใช้ เมื่อต้องเลี้ยงลูกในวัฒนธรรมอื่นที่ไม่ใช่วัฒนธรรมไทย และ**เป้าหมายประการที่สำคัญที่สุด** คือ รณรงค์ ส่งเสริม และจูงใจ รวมทั้งเสนอแนะให้แม่ไทยในต่างประเทศพูด/สอนภาษาไทยให้ลูกด้วยตนเอง เพื่อสร้างเครื่องมือที่จะทำแม่และลูกสามารถสื่อสารกันได้

เป้าหมายของ “ครูแม่” ในสถานะที่เป็น แนวคิด วิธีปฏิบัติ ในการสอนลูกพูดภาษาไทย คือ ให้แม่สามารถพูดภาษาไทยกับลูกด้วยวิธีการ “ครูแม่” มีเครื่องมือ (คือภาษาไทย) ไว้สื่อสารทำความเข้าใจกับลูก

nto-handbuch Khru Mae2019.indd 14 09.01.19 19:47

เป้าหมายดังกล่าวนี้ ก็เป็นเป้าหมายของแม่ไทยในเยอรมนี และสวิตเซอร์แลนด์ ที่มาร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพูดภาษาไทยกับลูก ซึ่งก็คือ “ครูแม่” ต้นแบบ ที่กล่าวถึงเป้าหมายในการพูดไทยกับลูกดังนี้

- ต้องการให้ลูกพูดภาษาไทย และเลยไปถึงการอ่านและเขียน สำหรับบางคนโดยเฉพาะผู้ที่ทำงานให้ความช่วยเหลือคนไทย ที่เห็นปัญหาช่องว่างในการสื่อสารระหว่างแม่ไทยกับลูก สิ่งเหล่านี้เป็นแรงจูงใจที่ทำให้พูดไทยกับลูก เพราะต้องการที่จะสื่อสารกันได้
- ต้องการให้ลูกสื่อสารกับญาติและคนไทยในประเทศไทยได้
- หาภาษาที่คุยที่สื่อสารกับลูกได้อย่างลึกซึ้ง สื่อความรัก เป็นเพื่อนสนิทกับลูก สำหรับบางคนนั้นเนื่องจากตอนที่ลูกเกิดยังพูดภาษาเยอรมันไม่ดีพอ จึงต้องใช้ภาษาไทยกับลูก
- อยากให้ลูกพูดได้ 2 ภาษา
- อยากให้ของขวัญกับลูก
- แม่ภูมิใจที่ลูกรู้และใช้ภาษาไทยได้
- อยากให้ลูกได้เปรียบทางภาษา เป็นกำไรของลูก
- อยากให้ลูกรู้จักรากเหง้าความเป็นไทย รากเหง้าของแม่ รู้จักวัฒนธรรมของแม่ผ่านภาษาไทยที่พูดด้วยกัน
- แรงกดดันที่ทำให้ต้องพูดไทยกับลูก ส่วนหนึ่งมาจากครอบครัวในประเทศไทย ยาย ป้า ลุง น้า อยากให้หลานคุย และสื่อสารกับตน รวมทั้งกับคนไทยในประเทศไทยได้ อีกส่วนหนึ่งเป็นแรงกดดันจากตัวของแม่เอง ในกรณีที่แม่เป็นครูสอนภาษาไทยให้คนต่างชาติ หากลูกพูดไทยไม่ได้ก็อาจจะมองดูแปลก
- ความทะเยอทะยานของแม่ที่อยากรู้ว่า จะสามารถสอนภาษาไทยให้ลูกได้สำเร็จหรือไม่

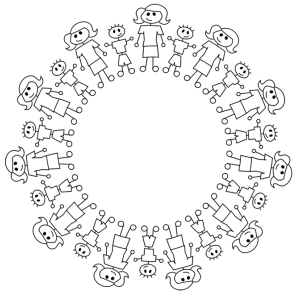

nto-handbuch Khru Mae2019.indd 15 09.01.19 19:47

เป้าหมายเหล่านี้อาจมองได้ว่ามี “แม่” เป็นศูนย์กลาง คือ **แม่ทำเพื่อสนองความต้องการของแม่** แม่เอาตัวเองเป็นศูนย์กลาง ไม่ได้สนใจเด็กนัก แต่ในบางเป้าหมายก็จะมี**เด็กเป็นศูนย์กลาง** อันได้แก่ เป็นของขวัญให้ลูก และมีการสื่อสารลับกันระหว่างแม่กับลูก

ภาษาลับระหว่างแม่กับลูก เป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างแม่และลูก อาจถือเป็นกลยุทธ์ที่ทำให้สายสัมพันธ์ระหว่างแม่และลูกแน่นแฟ้นมากขึ้น ในทำนองเดียวกันภาษาลับ ก็อาจเป็นตัวชี้วัด ถึงความสัมพันธ์ระหว่างแม่กับลูกได้หรือไม่

เป้าหมายจึงมีความสำคัญในการวางกลยุทธ์วิธีการ การสร้างแรงจูงใจ จะให้ใครเป็นศูนย์กลาง ทำเพื่อใคร เมื่อให้ลูก ศูนย์กลางก็จะอยู่ที่เด็ก หรือเมื่อศูนย์กลางอยู่ที่แม่ วิธีการการสร้างแรงจูงใจ กลยุทธ์ก็จะต่างกันไปแล้วแต่ประเด็น

ปัจจัยสำคัญในการสร้างแรงจูงใจของ “ครูแม่”[1]

ปัจจัยสำคัญในการสร้างแรงจูงใจของ “ครูแม่” คือ 5 ใจ อันได้แก่

1. ภูมิใจ – ในการเป็นตัวตนของเรา

ทุกอย่างเริ่มที่ตัวของแม่ไทย หญิงไทยต้องภูมิใจในตนเอง คือตัวตนของตนเอง คือความรู้ บุคลิกลักษณะ ไมตรีจิตร ภูมิใจในความเป็นไทย ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่นของเรา วัฒนธรรมท้องถิ่น ถ้าเราภูมิใจก็จะสามารถถ่ายทอดได้เต็มที่ และวัฒนธรรมหลักที่ใช้ตอนนี้คือ วัฒนธรรมและภาษาเยอรมัน ก็ต้องภูมิใจเช่นกัน

2. เข้าใจ – ในความแตกต่างของสองวัฒนธรรมอย่างลึกซึ้งเพื่อถ่ายทอด

แม่ที่อยู่ในวัฒนธรรมต่างชาติ ต้องเข้าใจว่า เมื่อพ่อเป็นเยอรมัน แม่เป็นไทย พ่อพูดเยอรมันกับลูก แม่พูดไทยกับลูก ไม่ได้ทำให้ลูกสับสน ไม่ได้ทำให้เกิดการสับสนในการเรียนรู้ของลูก เด็กไม่ใช่ฟองน้ำ เด็กไม่สามารถซึมซับได้โดยอัตโนมัติ เราต้องช่วยกันผลักดัน ในกรณีเด็กที่เติบโตในสองวัฒนธรรม เราต้องช่วยสนับสนุนเด็ก และในสภาพความเป็นอยู่ที่แวดล้อมด้วย 2 วัฒนธรรม เราต้องรู้เขารู้เรา รู้วัฒนธรรม รู้ภาษาของสามีของเรา รู้ภาษาไทยให้ฉะฉาน เข้าใจความแตกต่าง เข้าใจให้ถ่องแท้ เพราะอะไรต้องเข้าใจ เพราะลูกต้องถามและอยากรู้ทุกอย่าง เราจึงต้องเข้าใจก่อน จะได้ถ่ายทอดให้กับลูกได้

1 สรุป/ปรับจากคำกล่าวเปิดการประชุมของ ดร.ธีรวัฒน์ ภูมิจิตร เอกอัครราชทูต ณ กรุงเบอร์ลิน ในโอกาสเปิดการประชุมเชิงปฏิบัติการ “ครูแม่” เมื่อวันที่ 17 สิงหาคม 2561 ที่ Bielefeld

nto-handbuch Khru Mae2019.indd 16 09.01.19 19:47

3. **ตั้งใจ – ในการถ่ายทอด**

ตั้งใจถ่ายทอดในฐานะครูแม่ ถ่ายทอดอย่างเป็นระบบ เสมอต้นเสมอปลาย ซึ่งจะช่วยให้ความยากเย็นของสถานการณ์ง่ายขึ้น ต้องสม่ำเสมอ ไม่ใช่วันนี้พูด พรุ่งนี้ไม่พูด และแม่ต้องขวนขวายหาความรู้ อธิบายความต่างของภาษาและวัฒนธรรมได้ ขวนขวาย คัดสรรสิ่งที่เป็นประโยชน์มาประยุกต์ใช้ เช่น จากสื่อต่าง ๆ รวมทั้งการพูดภาษาไทยกับลูกอย่างเสมอต้นเสมอปลาย

4. **จูงใจ – ให้เห็นความสำคัญของภาษาไทยและประเทศไทยว่าเป็นโอกาสในอนาคต**

ตั้งใจอย่างเดียวไม่พอ ต้องมีแรงจูงใจ เราจะจูงใจลูกเราและตัวเราอย่างไร ในสภาวะที่ภาษาและวัฒนธรรมที่ต่างจากของเรา เป็นวัฒนธรรมกระแสหลัก แรงจูงใจอย่างหนึ่งที่เห็นได้ชัดคือ การเดินทางไปประเทศไทย การเห็นวัฒนธรรมไทย เห็นว่าประเทศไทยก็มีสิ่งดี ๆ

5. **กำลังใจ – ให้กำลังใจลูกและตนเองในการสื่อสารด้วยภาษาไทยอย่างเป็นระบบและเสมอต้นเสมอปลาย**

ภาษาไทยนั้นไม่ง่ายเลย ไม่ว่าจะเป็นวรรณยุกต์ สระ ภาษาถิ่น วัฒนธรรม สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ไม่ใช่เรื่องง่ายที่จะอธิบายให้ลูกฟัง เราบอกลูกให้กราบพระ ลูกถามกราบทำไม ก็เป็นสิ่งที่ไม่ง่ายที่จะอธิบาย แม่แต่ละคนมีหลักในการสอน แม่ทุกคนต้องให้กำลังใจตัวเองและให้กำลังใจลูกด้วย ถ้าไม่ให้กำลังใจตัวเอง ก็จะกร่อนและท้อแท้ไปเรื่อย ๆ

nto-handbuch Khru Mae2019.indd 17 09.01.19 19:47

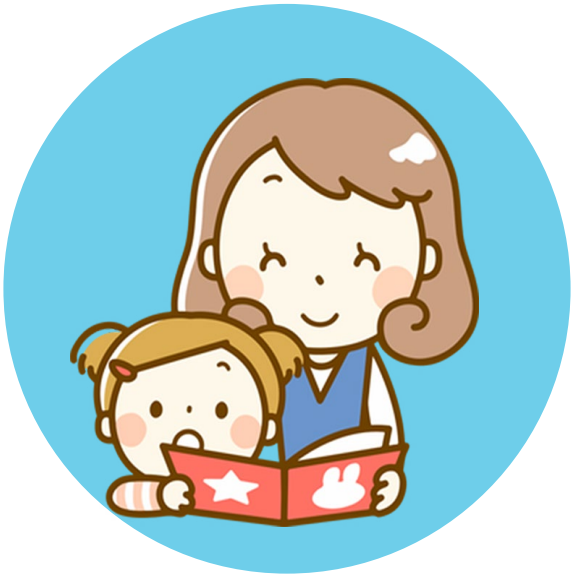

วิธีการ “ครูแม่”

- พัฒนาการด้านภาษาและการพูดของเด็ก
- เริ่มพูดภาษาไทยกับลูกตั้งแต่เกิด
- เริ่มพูดภาษาไทยกับลูกเมื่อลูกโตแล้ว
- ตัวช่วยในการที่จะพูดภาษาไทยกับลูก

nto-handbuch Khru Mae2019.indd 18 09.01.19 19:47

วิธีการ “ครูแม่”

เมื่อพอทราบถึงความหมาย และเป้าหมายของ “ครูแม่” แล้ว มาดูวิธีการของ “ครูแม่” หรือก็คือวิธีการสอน/พูดภาษาไทยกับลูกกัน ซึ่งในที่นี้จะแบ่งเป็นสองส่วน คือวิธีการเมื่อเริ่มพูดภาษาไทยกับลูกตั้งแต่เกิด และวิธีการในกรณีที่เริ่มพูดภาษาไทยกับลูกเมื่อลูกโตแล้ว ในตอนสุดท้ายจะกล่าวถึงตัวช่วยรวมทั้งกิจกรรมที่สนับสนุนในการที่จะพูดภาษาไทยกับลูก

แต่ก่อนที่จะกล่าวถึงวิธีการพูด/สอนภาษาไทยให้ลูก จะขอกล่าวถึงพัฒนาการทางความคิดและการพูดของเด็กในช่วงอายุตั้งแต่ 0-6 ปี เพื่อให้เห็นขีดความสามารถ และความสนใจของเด็กในวัยต่าง ๆ ซึ่งอาจจะช่วยให้แม่/พ่อไทยที่ต้องการพูด/สอนภาษาไทยกับลูกได้วางแนวทางการสอนให้สอดคล้องกับวัย หรือช่วยในการทำความเข้าใจปฏิกริยา หรือพฤติกรรมการใช้ภาษาไทยของลูกเมื่อสอน/พูดภาษาไทยกับลูก เพื่อไม่ให้เกิดการด่วนสรุปว่า “เด็กมีปัญหา”

พัฒนาการด้านภาษาและการพูดของเด็ก[1]

อายุเด็ก	พัฒนาการ
0-6 เดือน	เริ่มภาษาเด็กเล็ก ซึ่งจะแตกต่างจากภาษาทั่วไป เป็นการส่งเสียงโต้ตอบ เล่นเสียงสูงต่ำ พร้อมกับใช้สีหน้าท่าทางประกอบ ภาษาเด็กเล็ก คือ จุดเริ่มต้นของพัฒนาการด้านภาษาและการสื่อสารของเด็ก ซึ่งเป็นใบเบิกทางของการเรียนรู้ที่มากกว่า 1 ภาษาของเด็ก
6-12 เดือน	เริ่มมีเสียงพยัญชนะ พอใกล้ 1 ขวบสามารถเปล่งเสียงซ้ำหลาย ๆ ครั้ง เน้นย้ำบางคำ พูดจังหวะช้า เลียนเสียงพูด พูดโดยมีความหมาย 1 คำ

1 สรุปและเรียบเรียงจาก https://www.amarinbabyandkids.com/kids/creative-block/ http://oknation.nationtv.tv/blog/pannida/2013/01/13/entry-2

nto-handbuch Khru Mae2019.indd 19 09.01.19 19:47

อายุเด็ก	พัฒนาการ
12-18 เดือน	พูดโดยมีความหมาย 3-6 คำ ใกล้ 2 ขวบ เริ่มพูดเลียนคำท้าย พูดคำที่มีความหมายที่ละ 1-2 คำติดกัน
2 ปี	พูดเป็นวลี 2-3 คำได้ อาจยังพูดไม่ชัด ผู้ใหญ่อาจฟังไม่เข้าใจทั้งหมด
3 ปี	พูดเป็นประโยค 3-4 คำได้ มักใช้เฉพาะคำสำคัญที่เป็นเนื้อหา เช่น ไม่อาบน้ำ เล่นเขี่ยบอล บางคำอาจออกเสียงไม่ชัด แต่คนทั่วไปจะเข้าใจเกือบครึ่ง
4 ปี	พูดเรียงลำดับในประโยคได้ถูก คำพูดจะชัดเจน เล่าเรื่องให้คนทั่วไปฟังเข้าใจ เริ่มใช้คำศัพท์ต่าง ๆ และรู้จักการใช้คำเติมหน้าและลงท้ายอย่างที่ผู้ใหญ่ใช้กัน
5 ปี	ใช้ไวยากรณ์ได้ถูกต้อง อธิบายความหมายได้ พูดชัดเกือบทั้งหมด มีความสามารถในการคิดและพัฒนาการทางภาษาสูงขึ้น จะเริ่มพัฒนาไปสู่ภาษาที่เป็นแบบแผนมากขึ้น และใช้ภาษาเหล่านั้นกับสิ่งต่าง ๆ รอบ ๆ ตัว
6 ปีขึ้นไป	มีความสามารถในการเรียบเรียงคำถาม ความอยากรู้อยากเห็นเพิ่มพูนมากขึ้น สามารถจะพัฒนา วิเคราะห์ และสร้างสรรค์ทักษะในการสื่อความหมาย โดยใช้ถ้อยคำสำนวนการเปรียบเทียบและภาษาพูดที่เป็นนามธรรมมากขึ้น รู้สึกสนุกกับการแสดงความคิดเห็นโดยการพูดและการเขียน

nto-handbuch Khru Mae2019.indd 20 09.01.19 19:47

เริ่มพูดภาษาไทยกับลูกตั้งแต่แรกเกิด

อยากได้ลูกเสือต้องเข้าถ้ำเสือฉันใด อยากให้ลูกพูดภาษาไทยได้ ก็ต้องลงมือสอนด้วยหนึ่งสมอง สองมือแม่ฉันนั้น มาลองดูว่า จะเริ่มเป็น “ครูแม่” ได้อย่างไร

ก่อนที่จะเป็น “ครูแม่” อันดับแรกที่ควรทำอย่างยิ่งคือ ตกลงกันภายในครอบครัวว่าจะพูดภาษาไทยกับลูก **“หนึ่งคน หนึ่งภาษา”** แม่พูดไทย พ่อพูดเยอรมัน (หรือภาษาของพ่อ) ต่างคนต่างพูดภาษาของตนเอง และจะใช้ภาษาของตนเองกับลูก ไม่ว่าจะเป็นการอ่านหนังสือ ก็จะอ่านด้วยภาษาของตนเองให้ลูกฟัง เพื่อไม่ให้ลูกเกิดความสับสน เด็กจะสามารถแยกแยะภาษาได้เองโดยอัตโนมัติ ทีนี้มาดูวิธีการ “ครูแม่” ซึ่งแบ่งเป็นสองส่วน คือ สอนฟัง และสอนพูด

1. **สอนฟัง** เป็นการเตรียมความพร้อม เพื่อให้ลูกคุ้นเคยกับสำเนียงภาษาไทย อันได้แก่
   - พูดกับลูกเป็นภาษาไทย หรือเปิดเพลงกล่อมเด็กภาษาไทยให้ลูกฟังตั้งแต่ลูกอยู่ในท้อง การที่ให้ลูกฟังเพลงกล่อมเด็กเป็นภาษาไทย หรือได้ยินสำเนียงไทยตั้งแต่ยังอยู่ในท้องแม่ จะทำให้ลูกคุ้นเคยกับสำเนียงของภาษานั้น ๆ และจดจำสำเนียงของภาษานั้น ๆ ได้
   - พอลูกเกิดก็สื่อสารกับลูกด้วยภาษาไทยที่คุณใช้ในชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะพูดภาษาถิ่น เหนือ ใต้ กลาง อีสาน ก็สามารถสื่อสารด้วยภาษานั้น ๆ กับลูกได้ เพราะนั่นก็คือ ภาษาไทยภาษาหนึ่ง เช่น ถ้าแม่เป็นคนเหนือก็พูดภาษาเหนือกับลูก ลูกก็จะสามารถสื่อสารกับญาติทางเมืองไทยเป็นภาษาถิ่นได้ฟังดูน่ารัก น่าเอ็นดู ไปอีกแบบ และเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว
   - ให้ลูกฟังเพลงกล่อมเด็กเป็นภาษาไทย หรือจะกล่อมลูกเองก็ได้ เปิดเพลงเด็กภาษาไทยให้ลูกฟัง ให้ลูกคุ้นเคยกับสำเนียง เสียง ภาษา
   - อ่านหนังสือภาษาไทย โดยเลือกหนังสือนิทานภาษาไทยที่มีภาพประกอบมาอ่านให้ลูกฟัง ลูกจะได้เรียนรู้คำศัพท์ต่าง ๆ จากรูปภาพไปด้วย แนะนำให้เลือกหนังสือนิทานที่เหมาะกับวัยของลูก อาจเล่าโดยดัดแปลงใช้ศัพท์ง่าย ๆ ให้ลูกเข้าใจ

nto-handbuch Khru Mae2019.indd 21 09.01.19 19:47

- เล่านิทานภาษาเยอรมันที่ฝ่ายพ่อเล่าเป็นภาษาพ่อแล้ว แม่ก็เล่าเป็นนิทานเรื่องเดียวกันเป็นภาษาไทย เพื่อที่ลูกจะได้เข้าใจเนื้อหาของนิทานได้ง่ายขึ้น หากเป็นนิทานสั้น ๆ อาจจะเล่าต่อเนื่องกันสองภาษา หรืออาจจะสลับวันละภาษาก็ได้ โดยปกติแล้วเด็ก ๆ ชอบฟังเรื่องเก่า ๆ ซ้ำแล้วซ้ำอีก เพื่อที่จะเข้าใจเพิ่มมากขึ้น แล้วนำไปเล่าต่อได้ การเล่านิทานและอ่านหนังสือให้เด็กฟังนั้น ส่งผลทางบวกต่อทักษะภาษาของเด็กตั้งแต่แรกเกิด

2. **สอนพูด** เราจะสอนลูก (หรือสอนใครก็ตาม) ให้เข้าใจได้ดีที่สุดด้วยภาษาที่เราสื่อสารได้ดีที่สุด ฉะนั้นหากจะให้ลูกเข้าใจเรา เราก็ต้องสอนลูกด้วยภาษาของเรา เมื่อลูกเข้าใจภาษาของเราขั้นตอนที่จะสอนลูกในเรื่องอื่น ๆ ต่อไปก็จะง่ายขึ้น ปัญหาหลายอย่างที่อาจจะเกิดได้ในอนาคตก็จะคลี่คลายด้วยการสื่อสารภาษาเดียวกันนี้เอง วิธีการมีอะไรบ้าง มาดูกัน
   - เมื่อลูกเริ่มหัดพูด ไม่ว่าลูกจะพูดภาษาใดก่อนก็ตาม อย่าได้ตกใจ และคิดว่าลูกจะพูดภาษาอื่นไม่ได้ จงมุ่งมั่นพูดภาษาที่เราจะพูดกับลูก นั่นก็คือภาษาไทย ในกรณีที่ลูกพูดภาษาอื่นเป็นภาษาแรก แม่ควรพูดคำนั้น ๆ กำกับเป็นภาษาไทย เช่น ถ้าลูกเห็นรถและพูดว่า Auto ก็ให้แม่บอกว่านั่นคือ “รถยนต์” เป็นต้น
   - แม่พูดภาษาไทย เพียงภาษาเดียวกับลูก ใช้หลักการ **“หนึ่งคน หนึ่งภาษา”** (eine Person-eine Sprache) ไม่พูดปนหลายภาษาในประโยคเดียว แม่บางท่านอาจจะพูดปนทั้งไทยและเยอรมันจนกลายเป็นความเคยชิน เช่น “ลูกแต่งตัว schnell schnell นะเราจะไป Spielplatz jetzt” แม่ที่สื่อสารลักษณะนี้ ลูกกับแม่อาจจะสื่อสารกันรู้เรื่อง แต่ลูกไม่สามารถสื่อสารภาษาไทยกับคนอื่นได้ เพราะเวลาคนอื่นพูดภาษาไทยเต็มประโยคลูกจะไม่เข้าใจว่า หมายถึงอะไร
   - อ่านหนังสือภาษาไทยให้ลูกฟัง สอนคำศัพท์ลูกจากภาพประกอบในหนังสือ หากลูกพูดคำนั้น ๆ ด้วยภาษาอื่น ควรบอกคำศัพท์นั้นเป็นภาษาไทย เช่น เห็นภาพรถ ลูกบอกว่า “Auto” แม่ควรบอกว่า นี่คือ “รถยนต์” เป็นต้น
   - ใช้ภาษาไทยกับลูกในชีวิตประจำวัน ในการทำกิจกรรมทุกอย่างใช้ภาษาไทยกับลูกตั้งแต่ตื่นนอนจนเข้านอน ไม่ว่าจะเข้าครัวทำอาหาร ทำสวน ไปซื้อของ ฯลฯ ลูกจะได้เรียนรู้คำศัพท์ต่าง ๆ ไปในตัว คำศัพท์ในชีวิตประจำวันรอบบ้าน รอบตัว ที่แม่พูดให้ลูกได้ยินบ่อย ๆ ลูกจะสามารถนำมาสร้างเป็นประโยคได้อย่างรวดเร็ว

nto-handbuch Khru Mae2019.indd 22 09.01.19 19:47

- หากลูกไม่พูดตอบโต้เป็นภาษาไทย แต่ทำตามคำบอกได้ถูกต้อง แสดงว่าลูกเข้าใจสิ่งที่เราพูด อาจจะย้ำคำนั้น ๆ ให้ชัดเจน หรือพูดประโยคสั้น ๆ ย้ำให้ลูกฟัง เช่น แม่บอกว่า “ถอดรองเท้าแล้ว เอาไปวางไว้ในตู้ข้างประตูนะคะลูก” (ลูกถอดรองออกแล้วหยิบไปวางข้างตู้) แม่อาจจะบอกต่อไปว่า “วางในตู้นะคะ” (ชี้ไปที่ตู้) หากลูกยังมีอาการสงสัยแม่ควรหยิบรองเท้านำไปวางในตู้ และพูดประโยคเดิม “รองเท้าถอดแล้ววางในตู้นะคะ” เมื่อลูกได้ยินประโยคเดิมก็จะเข้าใจ
- สม่ำเสมอกับการใช้ภาษาไทย หากจำเป็นต้องใช้ภาษาอื่นก็ควรบอกลูกให้เข้าใจกฎกติกานั้น เช่น อยู่บนโต๊ะกินข้าวทุกคนพูดภาษาเยอรมัน ก็อาจจะตกลงกับลูกว่าเราจะใช้ภาษาเยอรมันบนโต๊ะกินข้าว หรือเมื่ออยู่กับคนอื่น ๆ ที่พูดภาษาไทยไม่ได้ แต่ยามปกติเราจะสื่อสารกันด้วยภาษาไทย หรือหาก แม่มั่นใจมาก อาจจะอธิบายให้คนรอบข้างเข้าใจว่า เพราะอะไรจึงขอพูดกับลูกเป็นภาษาไทย
- ในช่วงที่ลูกเริ่มโต และมีความเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น การสอนพูดอาจจะต้องใช้ **ความอดทนเพิ่มขึ้น แต่ใจต้องสงบ และเย็นลง**
- ไม่กดดันลูก ใจเย็นและค่อย ๆ สอนอย่างเป็นธรรมชาติ ไม่เปรียบเทียบลูกกับเด็กคนอื่น ไม่คาดหวังว่า ลูกต้องได้อย่างที่เราสอน เมื่อแม่ไม่กดดัน ลูกก็จะไม่กดดัน ตัวอย่างเช่น แม่บางคนเห็นลูกของเพื่อนพูดภาษาไทยได้ชัด ออกเสียงได้ถูกต้องก็จะบังคับลูกของตนเองให้ออกเสียงคำเดิม ๆ ซ้ำ ๆ พอลูกออกเสียงไม่ได้ก็จะดุ จนลูกรู้สึกเบื่อ และท้อใจไม่อยากพูด ไม่อยากฟังแม่ และพาลเกลียดภาษาไทยไปเลย
- มีความเชื่อมั่นในตัวลูก ถ้าพ่อแม่เชื่อมั่นในตัวลูก จะไม่กดดันลูก แต่จะสนุกและพร้อมที่จะสอนลูก ถ้าในชีวิตประจำวันเราพูดภาษาไทยกับลูกและลูกสามารถเข้าใจได้ดี ส่วนภาษาอื่นนั้นบางคำลูกอาจจะยังไม่เข้าใจ และในทางกลับกันภาษาอื่นลูกสื่อสารได้ดี แต่ภาษาไทยอาจจะยังสื่อสารได้ไม่ดี เราก็จงเชื่อมั่นในตัวลูกว่า ลูกสามารถที่จะเรียนรู้ได้ เด็ก ๆ นั้นสามารถเรียนรู้ได้หลายภาษา

หัวใจสำคัญ
ของ “ครูแม่” คือ
“อยากให้ลูกพูดภาษาไทยได้
เราต้องพูดภาษาไทยกับลูก”

nto-handbuch Khru Mae2019.indd 23 09.01.19 19:47

เริ่มพูดภาษาไทยกับลูก เมื่อลูกโตแล้ว

แม่ที่เคยพูดภาษาไทยกับลูกแต่เล็กพูด และแม่ที่ไม่เคยพูดไทยกับลูกเลย หากแม่ทั้งสองกรณีนี้ยังคงมีความต้องการให้ลูกพูดภาษาไทยได้ และหากจะให้สัมฤทธิผล แม่ทั้งสองกรณี คงต้องกลับมาเป็น “ครูแม่” แต่อาจต้องใจเย็น และให้เวลาแก่เด็ก ที่สำคัญคือ ตัวแม่เองที่ต้องมั่นใจ สม่ำเสมอ ไม่ท้อแท้

แน่นอนว่า “**การเริ่มต้นทำสิ่งใดนั้น ช่างยากเย็นแท้**” (Aller Anfang ist schwer) การเริ่มพูดภาษาไทยกับลูกเมื่อลูกโตแล้ว จะไม่ง่ายเหมือนตอนที่ลูกเล็ก ก่อนอื่นแม่ต้องรับรู้ความจริงว่า ลูกพูดภาษาเยอรมันกับพ่อและแม่มาตลอดตั้งแต่เกิด หรือไม่ได้ใช้ภาษาไทยมานาน ภาษาเยอรมันจึงเป็นภาษาแรก หรือกลายเป็นภาษาหลักที่ลูกใช้สื่อสารในชีวิตประจำวัน เมื่อแม่จะไม่พูดภาษาเยอรมันกับลูกแล้ว ลูกอาจจะต่อต้านหรือไม่ก็อาจเห็นด้วยก็เป็นได้ ดังนั้นการที่จะเริ่มพูดภาษาไทยกับลูกที่โตแล้ว จึงจะยากกว่าการเริ่มพูดภาษาไทยกับลูกตั้งแต่แรกเกิด วิธีการสอนลูกพูดภาษาไทย ก็ยังยึดหลักการสอนฟังและสอนพูดดังนี้

1. **สอนฟัง** เพื่อให้ลูกคุ้นกับเสียงของภาษาไทย
   - อ่านหนังสือภาษาไทยสำหรับเด็ก และเล่านิทานภาษาไทยให้ลูกฟัง ให้อ่านช้า ๆ และออกเสียงให้ชัด การเล่านิทานและอ่านหนังสือให้เด็กฟังนั้นเป็นตัวช่วยในการเริ่มพูดภาษาไทยกับลูกตอนโตได้เป็นอย่างดี การเล่านิทานและอ่านหนังสือที่มีรูปภาพประกอบให้ลูกฟังก่อนนอน ทำให้ลูกคุ้นกับภาษาไทย
   - เปิดเพลงไทย สารคดีไทย รายการทีวีสำหรับเด็กตามวัย จะช่วยให้ลูกคุ้นเคยกับระดับเสียง และความช้าเร็วในการพูดภาษาไทย
   - นำวิธีการสอนฟังสำหรับเด็กเล็กที่กล่าวไปข้างต้น มาทดลองและปรับใช้ได้

2. **สอนพูด**
   - พูดภาษาไทยโดยใช้ภาษากายช่วยสื่อความหมาย มีโรงเรียนอนุบาลหลายแห่งในประเทศไทยและเยอรมนี ที่สอนเด็กด้วยสองภาษาโดยใช้วิธี “อิมเมอร์สิโอนส์-แลร์เนน” (Immersionslernen) หรือเรียกตามภาษาพูดว่า Sprachbad แปลว่าการอาบด้วยภาษา วิธีการก็คือในหนึ่งสัปดาห์จะให้เวลา 1-2 ชั่วโมงกับภาษาที่สอง

nto-handbuch Khru Mae2019.indd 24 09.01.19 19:47

คือจะใช้ภาษาที่สองในการพูด และใช้ภาษากายแสดงสีหน้าและท่าทาง เพื่อสื่อความหมายของคำต่าง ๆ จะไม่เน้นหลักไวยากรณ์ หรือการออกเสียง แต่จะเน้นความเข้าใจในภาษาที่กำลังสื่อสาร แม่ไทย สามารถนำวิธีดังกล่าวมาเป็นแนวทางในการเริ่มต้นพูดภาษาไทยกับลูกได้ ระหว่างแม่และลูกมีข้อได้เปรียบคือ แม่สามารถพูดภาษาไทยกับลูกได้ทั้งวันโดยไม่ต้องกำหนดช่วงเวลาเหมือนที่โรงเรียน ถ้าแม่ใช้วิธีการดังกล่าวผสมกับการหยิบสิ่งของให้ดูประกอบ แสดงสีหน้า และท่าทาง ลูกก็จะสามารถโยงความสัมพันธ์ระหว่างคำพูดกับสิ่งของ สีหน้า อาการได้ และจะสามารถเข้าใจความหมายของคำนั้น ๆ ได้ดี เมื่อลูกเข้าใจ แม่ก็ควรพูดถึงคำเหล่านั้นบ่อย ๆ เพื่อที่ลูกจะจดจำได้ แล้วลูกจะเริ่มคุ้นเคยกับภาษาไทยมากขึ้นด้วย

ตัวอย่าง วันแรกที่เริ่มพูดภาษาไทยกับลูก

แม่ *หนูเก็บจานข้าวของหนูไปที่ล้างจานนะคะ*
(ตอนที่พูด แม่ถือจานข้าวของแม่ แล้วเดินไปที่ล้างชาม)

ลูก *Wie bitte?*

แม่ *จานข้าวของหนูน่ะค่ะ*
(แม่ยกจานข้าวของแม่ แล้วชี้ไปที่จานข้าวของลูก)

ลูก *Achso! Ich soll dir meinen Teller bringen.*

แม่ *ใช่แล้วค่ะ (ทำท่าผงกหัวประกอบคำพูด)*

ลูก *Jetzt habe ich dich verstanden.*
(ผงกหัว ...ลูกถือจานข้าวของตน เอาจานไปให้แม่)

แม่ *เก่งมาก (แม่ชมลูก กอดลูก)*

ลูก *... (ยิ้ม)*

จากตัวอย่างนี้ จะเห็นว่า แม้ว่าลูกยังตอบเป็นภาษาไทยไม่ได้ แต่ก็เริ่มเรียนจากการฟัง แล้วทำตามที่เข้าใจ ลูกไม่รู้สึกเครียดที่จะต้องเรียนรู้ภาษาใหม่ เพราะว่า แม่ได้แสดงท่าทางประกอบการพูดภาษาไทย ทำให้เข้าใจง่ายขึ้น ถ้าลูกได้ยินคำเหล่านี้บ่อย ๆ ก็จะจำคำศัพท์ได้ สามารถออกเสียงคำเหล่านั้นได้เช่นกัน และจะลองพูดภาษาไทยกับแม่ โดยไม่กังวลว่า ตัวเองจะพูดผิด

nto-handbuch Khru Mae2019.indd 25 09.01.19 19:47

- หนึ่งคน - หนึ่งภาษา" (eine Person-eine Sprache) ยังเป็นกฎที่แม่ต้องปฏิบัติตามเหมือนกรณีที่เริ่มพูดกับลูกตั้งแต่เกิด และแม่ควรมีวินัยในตนเอง อย่าเผลอพูดภาษาเยอรมันทั้งประโยคกับลูกบ่อย ๆ ถ้าเผลอพูดปนสองภาษาไปบ้าง ก็ควรรีบพูดภาษาไทยตามทันที เริ่มต้นด้วยหาหัวข้อง่าย ๆ ในชีวิตประจำวัน ใช้เป็นคำพูดง่าย ๆ

ตัวอย่าง "แม่เผลอพูดปนสองภาษากับลูก"

แม่ *Guten Morgen ค่ะลูก (แม่เผลอพูดปนสองภาษา)*
สวัสดีตอนเช้าค่ะลูก (แม่พูดภาษาไทยตามทันที)

ลูก *Guten Morgen Mama*

แม่ *สวัสดีตอนเช้าค่ะ (แม่พูดย้ำอีกครั้ง)*

ลูก *สวัสดีตอนเช้าค่ะ (เลียนคำพูดแม่)*

สูตรการพูดภาษาไทยกับลูกให้สัมฤทธิ์ผล: "หนึ่งคน- หนึ่งภาษา" = แม่พูดภาษาไทยเท่านั้น

- เริ่มพูดกับลูกด้วยคำศัพท์ง่าย ๆ และพูดซ้ำบ่อย ๆ การใช้คำศัพท์ง่าย ๆ พูดซ้ำ ๆ จะทำให้เด็กจดจำได้ง่าย และเรียนรู้ได้เร็ว โดยเพิ่มการพูดประโยคยาว ๆ ตามวัยและพัฒนาการเรียนรู้ของลูก
- แม่พูดภาษาไทยกับลูกอย่างสนุกสนาน ไม่กดดัน และเลือกหัวข้อที่จะพูดกับลูก เนื่องจากแม่ไม่ได้พูดภาษาไทยกับลูกตั้งแต่เกิด ดังนั้นในช่วงเริ่มต้นแม่ควรเลือกหัวข้อง่าย ๆ ที่จะพูดภาษาไทยกับลูก หัวข้อที่ง่ายที่สุด ก็น่าจะเป็นเรื่องอาหารการกิน ซึ่งแม่สามารถทำกิจกรรมเข้าครัวพร้อมกับสอนลูกพูดภาษาไทยได้ดีเลยทีเดียว หลังจากที่เริ่มพูดกับลูกไปได้ระยะหนึ่ง แม่จะสังเกตได้ว่า ลูกเริ่มจะชินกับสำเนียง รู้จักคำศัพท์ และสามารถเข้าใจประโยคภาษาไทยได้มากขึ้น

nto-handbuch Khru Mae2019.indd 26 09.01.19 19:47

ตัวอย่าง

แม่ *วันนี้แม่ทำข้าวเหนียวไก่ทอด (แม่พูดแล้วชี้ไปที่ข้าวเหนียวไก่ทอด)*

ลูก *Ja, das mag ich.*

แม่ *หนูพูดสิคะ ข้าวเหนียว (มือชี้ไปที่ข้าวเหนียว) ไก่ทอด (มือชี้ไปที่ไก่ทอด)*

ลูก *ข้าวเหนียว (มือชี้ไปที่ข้าวเหนียว) ไก่ทอด (มือชี้ไปที่ไก่ทอด)*

แม่ *เก่งมาก (ปรบมือ-ชมลูก) กินให้อร่อยนะลูก*

ลูก *Wie bitte!*

แม่ *กินข้าวเหนียว (มือชี้ไปที่ข้าวเหนียว) และไก่ทอด (มือชี้ไปที่ไก่ทอด) ให้อร่อย (ชูนิ้วโป้งตอนที่พูดว่าอร่อย)*

ลูก *กินข้าวเหนียว (มือชี้ไปที่ข้าวเหนียว) ไก่ทอด (มือชี้ไปที่ไก่ทอด) ให้อร่อย ให้อร่อย (ชูนิ้วโป้ง-ยิ้ม)*

- พยายามคิดสร้างสรรค์ตลอดเวลา เพื่อหาแนวทางฝึกฝนทักษะการพูดภาษาไทยให้แก่ลูก ๆ การเริ่มพูดภาษาไทยกับลูกในวัยที่ลูกโตแล้ว ต้องทำอย่างค่อยเป็นค่อยไป เพราะว่า เด็กที่โตแล้ว ก็จะมีกิจกรรมตามวัยของเขา แม่ควรพูดถึงสิ่งของ หรือกิจกรรมที่ลูกกำลังสนใจในช่วงเวลานั้น
- ถ้าพ่อแม่มีลูกหลายคน การเริ่มพูดภาษาไทยกับลูกในวัยที่ลูกโตแล้ว(ตั้งแต่ 6 ขวบ) อาจจะง่ายและยากก็ได้ถ้ามีลูก 2 คน คนหนึ่งอาจอยากพูดภาษาไทย แต่อีกคนไม่อยากพูดภาษาไทย แม่ควรฟันธงพูดภาษาไทยกับลูกทั้งสองไปเลย อย่างน้อย ๆ ลูกหนึ่งคนก็จะพูดภาษาไทยได้ ส่วนลูกอีกคนก็คงจะพอเข้าใจภาษาไทยบ้าง

nto-handbuch Khru Mae2019.indd 27 09.01.19 19:47

ตัวช่วยในการที่จะสอนลูกพูดภาษาไทย

- ใช้อุปกรณ์และสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น เกม รูปภาพ เพลง ฯลฯ สื่อต่าง ๆ เป็นตัวช่วยที่ดีที่ทำให้เด็กเกิดพัฒนาการทางด้านภาษา นอกจากได้ความบันเทิงแล้ว ยังได้ความรู้อีกด้วย เกมง่าย ๆ ที่เราคุ้นเคยมาตั้งแต่เด็ก ๆ เช่น แมงมุมขยุ้มหลังคา หรือจ้ำจี้มะเขือเปราะ เล่นได้โดยไม่ต้องใช้อุปกรณ์ เล่นได้ทุกที่ทุกเวลา
- สร้างสภาพแวดล้อม หาโอกาสให้เด็กได้ใช้ภาษาไทย เช่น จัดเป็นวันพูดไทยในบ้าน 1 วัน สื่อสารกันโดยใช้ภาษาไทยเท่านั้น หรือพาไป ไปงานไทย วัดไทย ฯลฯ ที่ดีที่สุดคือการพาไปเที่ยวประเทศไทย ไปเยี่ยมญาติในประเทศไทยทุกปี ก็ช่วยให้ลูกมีปฏิสัมพันธ์กับคนไทยโดยตรง รวมทั้งได้เรียนรู้ประเพณี วัฒนธรรมไทยควบคู่ไปด้วย
- โทรศัพท์คุยกับปู่ ย่า ตา ยาย ทุกอาทิตย์ ให้ลูกได้เล่าเรื่องราวในชีวิตประจำวันของเขาให้ ปู่ ย่า ตา ยาย ฟัง ทำให้เขาเกิดแรงบันดาลใจที่จะสื่อสารกับคนอื่นด้วยภาษาไทย หรืออาจใช้เทคโนโลยี (เช่น skype) สื่อสารกับครอบครัวในประเทศไทยก็ได้
- สนับสนุนให้ลูกเข้ากลุ่มเพื่อนที่พูดภาษาไทยและเยอรมัน เปิดโอกาสให้ลูกได้เล่นกับเพื่อน ๆ ที่พูดสองภาษา ยิ่งได้ใช้ภาษาเยอรมันคู่ไปกับภาษาไทยมากเท่าไหร่ ก็ยิ่งดีสำหรับลูก ลูกจะได้เข้าใจว่า การที่เขาเป็นเด็กพูดสองภาษาไม่ใช่เรื่องแปลก และการที่เขาพูดภาษาไทยกับแม่และเพื่อน ๆ ก็ไม่ใช่เรื่องแปลก แต่เป็นธรรมชาติที่สุด และหากลูกและเพื่อนของลูกจะพูดไทยปนเยอรมันบ้าง ก็ไม่ใช่เรื่องร้ายแรงสำหรับพวกเขา ที่สำคัญคือ เด็กสนุกที่ได้พูดภาษาไทยและภาษาเยอรมัน
- โรงเรียนสอนภาษาไทย อาจเป็นอีกตัวช่วยหนึ่งที่อาจสร้างแรงจูงใจให้เด็กพูดภาษาไทย เพราะได้เห็นเด็กหลาย ๆ คนพูดภาษาไทย
- กำลังใจจากแม่และคนในครอบครัว เช่น ถ้าพ่อไม่สนับสนุนก็อาจจะเกิดปัญหาได้ ตัวแม่ต้องมีกำลังใจ ต้องพูดไทยกับลูกอย่างสม่ำเสมอ ถ้าลูกไม่พูดตอบ ก็อย่าท้อ กำลังใจจากคนในครอบครัว ถือว่า สำคัญ ต้องเข้าใจกัน แม่ต้องอธิบายให้พ่อฟัง ให้เข้าใจถึงผลดีที่ลูกจะได้รับ

nto-handbuch Khru Mae2019.indd 28 09.01.19 19:47

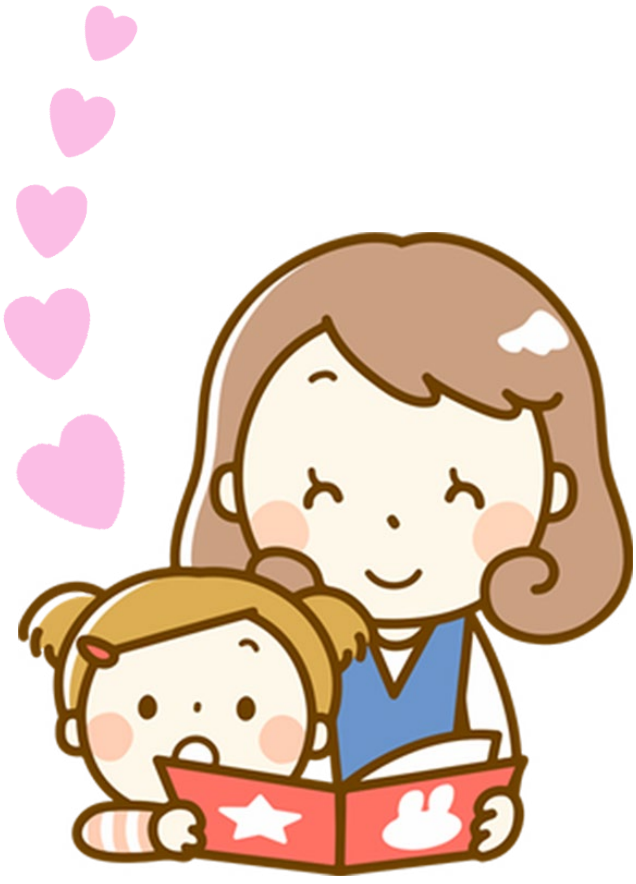

nto-handbuch Khru Mae2019.indd 29 09.01.19 19:47

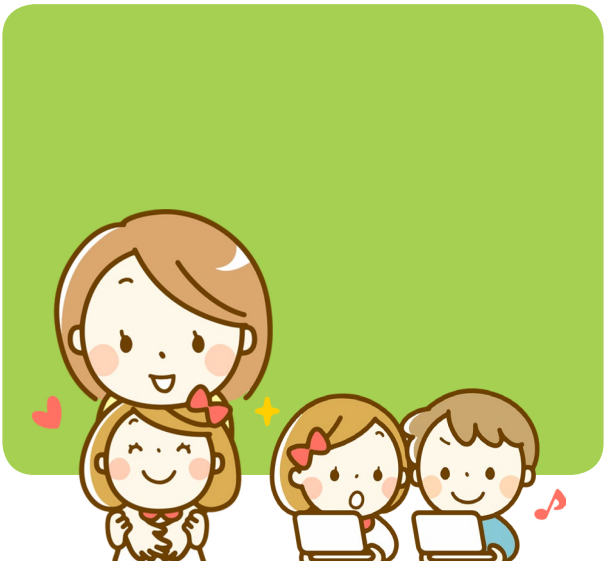

ปัญหาและอุปสรรค
ข้อเสนอแนะในการแก้ไข

nto-handbuch Khru Mae2019.indd 30 09.01.19 19:47

ปัญหาและอุปสรรคในการสอนลูกพูดภาษาไทย และข้อเสนอแนะในการแก้ไข

ปัญหาและอุปสรรคในการสอนให้ลูกพูดภาษาไทย อาจแยกออกตามต้นเหตุของปัญหาได้เป็นสามกลุ่มดังนี้

- ปัญหาจากสังคมรอบข้าง
- ปัญหาจากตัวเด็ก
- ปัญหาจากตัวแม่

ปัญหาจากสังคมรอบข้าง

1. **ครอบครัวไม่เห็นด้วย** คนในครอบครัวไม่สนับสนุนให้แม่พูดภาษาไทยกับลูก ปัญหานี้เกิดขึ้นในหลาย ๆ ครอบครัว โดยที่ผู้เป็นแม่นั้น ตั้งใจจะสอนลูกให้พูดภาษาไทย แต่สามี หรือปู่ ย่า ไม่สนับสนุน บางคนก็มีความเข้าใจผิด ๆ ว่า หากพูดหลายภาษา เด็กจะสับสน เด็กจะไม่สามารถพูดภาษาของพ่อได้ หากเกิดปัญหาเช่นนี้ขึ้นผู้เป็นแม่ควรพูดคุยกับสามี หรือพ่อแม่สามีให้เข้าใจว่าทำไมเราจึงต้องการที่จะพูดภาษาไทยกับลูก ยกเหตุผลของข้อดีมาอ้าง หรือชี้ให้เห็นข้อบกพร่องทางด้านภาษาของเรา หากเราสื่อสารภาษานั้น ๆ ได้ไม่ดีพอ เราจะสื่อสารกับลูกของเราให้เข้าใจลึกซึ้งได้อย่างไร หรืออาจจะตกลงกันในครอบครัว เช่น เมื่ออยู่พร้อมหน้ากันบนโต๊ะกินข้าว อาจจะเลือกพูดภาษาเดียวที่ทุกคนเข้าใจ นอกเหนือจากนั้นก็จะพูดกับลูกด้วยภาษาไทย ในกรณีนี้แม่ต้องเข้มแข็งและมั่นคง เอาเหตุผลเข้าชี้แจง แต่หากไม่มีใครเข้าข้างหรือเข้าใจ แม่ก็ต้องยืนหยัดที่ฝ่าฟันปัญหานั้นไปให้ได้ เพราะลูกคือลูกเรา เราเป็นแม่มีสิทธิ์ในการเลี้ยงดูลูกเต็มที่

ตัวอย่าง

ตั้งแต่น้องอันนาเกิด แม่แก้วก็โดนสามีและคนในครอบครัวสามีห้ามไม่ให้แม่แก้วพูดภาษาไทยกับลูก แต่แม่แก้วก็แอบพูดกับลูกมาตลอด จนน้องอันนาอายุเกือบสองขวบ แม่แก้วจึงพาน้องอันนาไปฝากเพื่อนคนไทยให้ช่วยเลี้ยง ส่วนตนเองนั้นไปรับงานนวดในร้านนวดไทย วันหนึ่งย่าของน้องอันนารู้เรื่อง ก็มารับเอาตัวน้องอันนาที่บ้านพี่เลี้ยง และข่มขู่ว่า จะเอาเรื่องกับพี่เลี้ยงที่พูดภาษาไทยกับหลานของตน แม่แก้วโกรธมากที่แม่ของสามีเข้า

nto-handbuch Khru Mae2019.indd 31 09.01.19 19:47

มาก้าวก่าย พอบอกให้สามีจัดการ สามีก็ไม่ทำอะไรเลย แม่แก้วจึงไปพบแม่ของสามีและยื่นคำขาดให้แม่สามีเลิกยุ่ง หากไม่เชื่อฟังตนจะแจ้งความ

เรื่องนี้จบลงด้วยดีและดีน้อย นั่นคือ จบลงด้วยความสัมพันธ์ในครอบครัวที่ไม่ราบรื่น แต่ความสัมพันธ์ระหว่างแม่แก้วและน้องอันนาไม่มีปัญหาอะไร น้องอันนาเองพูดไทยได้ชัดปร๋อ พูดภาษาถิ่นกับย่าก็ชัดแจ๋ว

2. **สังคมแวดล้อม** เมื่อย้ายถิ่นฐานที่อยู่สภาพแวดล้อมที่เราและลูกอยู่อาจจะไม่เอื้ออำนวยให้พูดภาษาไทยนัก การไปอยู่ในสังคมใหม่ ลูกสื่อสารภาษาใหม่ไม่ได้ ทำให้พ่อแม่เกิดความกังวลจนบางครั้งมุ่งมั่นที่จะสอนภาษาใหม่ให้ลูกจนลืมภาษาไทย เมื่อมาเริ่มสอนทีหลังก็อาจเกิดความท้อแท้ใจจนเลิกสอนไปโดยปริยาย ลักษณะเช่นนี้เกิดขึ้นกับหลายครอบครัว แต่เด็กเล็ก ๆ นั้นสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้ง่าย เด็กสามารถที่จะเรียนรู้ภาษาใหม่และวัฒนธรรมใหม่ได้รวดเร็วกว่าที่พ่อแม่คิด พ่อแม่จึงไม่ควรกังวลในเรื่องนี้ หากเรายังพูดภาษาไทยกับเขา เขาก็จะสื่อสารได้ดีทั้งสองภาษา

3. **โรงเรียน - โดนล้อเลียน** จากความแตกต่างทางด้านกายภาพของเด็กลูกครึ่งส่วนใหญ่ อาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เด็กบางคนโดนเด็กคนอื่น ๆ ล้อเลียน เช่น เรื่องสีผม หน้าตา รวมไปถึงเรื่องภาษา เมื่อได้ยินภาษาแปลก ๆ ก็อาจจะล้อเลียนทำให้เด็กเกิดความอาย ไม่อยากพูดไทยเพราะไม่อยากแตกต่างจากเด็กคนอื่น ๆ ทำให้ตัวแม่เองขาดความมั่นใจว่าควรจะพูดไทยกับลูกต่อไปดีหรือไม่ บางครั้งก็สับสนจนเลิกพูดภาษาไทยกับลูกไปอย่างน่าเสียดาย

แนวทางการแก้ปัญหาในเรื่องนี้ อย่างแรกที่ควรมีคือ**ตัวแม่เองต้องมีความมั่นใจ** ความมั่นใจนั้นจะถูกถ่ายทอดไปสู่ลูกทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งด้วยความตั้งใจและไม่ตั้งใจ ***การสร้างความมั่นใจให้ลูกเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุด*** การสร้างความมั่นใจนั้น ควรสร้างตั้งแต่ลูกยังเล็ก ๆ หากเกิดปัญหา หรือมีคำถามให้เข้าไปแก้ไขทันที ไม่ว่าจะเป็นปัญหาความแตกต่างทางด้านรูปลักษณ์ หรือทางด้านภาษา ชี้ให้ลูกเห็นข้อดีและจุดเด่นของตนเอง ชี้ให้ลูกเห็นถึงข้อได้เปรียบหากสามารถพูดได้หลายภาษา หรือแยกแยะให้เขาเห็นว่ามัน “เจ๋ง” “คูล” แค่ไหนที่เขารู้เรื่อง หรือเข้าใจเรื่องที่แตกต่างจากคนอื่น ให้กำลังใจลูกและพร้อมสู้ไปกับลูก มีคำตอบที่ชัดเจนในคำถาม เมื่อลูกมีความมั่นใจในตนเอง หรือมีพื้นฐานทางด้านจิตใจที่แข็งแกร่ง เขาจะสามารถเอาชนะคำล้อเลียนของเด็กคนอื่นไปได้

nto-handbuch Khru Mae2019.indd 32 09.01.19 19:47

ตัวอย่าง

โซฟีเรียนอยู่ในโรงเรียนเล็ก ๆ ในหมู่บ้าน เวลาแม่ไปรับที่โรงเรียนก็จะพูดภาษาไทยกับโซฟี เด็กอื่น ๆ ได้ยินก็ทำท่าล้อเลียนคำพูด และเรียกโซฟีว่าเป็นเด็กจีน วันหนึ่งโซฟีร้องไห้กลับบ้าน และบอกให้แม่เลิกไปรับ และเลิกพูดภาษาไทยให้คนอื่นได้ยิน ตอนแรกแม่ของโซฟีก็ไม่มั่นใจว่า ควรจะทำอย่างไร แต่ก็ตัดสินใจไปพบครูที่โรงเรียนของลูก แจ้งให้ครูทราบและให้ครูช่วยแก้ปัญหา พูดคุยกันถึงประเด็นนี้ในห้องเรียน แม่ของโซฟีสร้างความมั่นใจให้โซฟีด้วยการชี้ให้เห็นข้อดีของการมีแม่ไทย ให้โซฟีชวนเพื่อนมาที่บ้าน ทำอาหารไทย ขนมไทยให้เด็ก ๆ กิน สอนเด็ก ๆ ประดิษฐ์ของเล่น บางทีก็ไปช่วยครูที่โรงเรียนเวลาที่ครูพานักเรียนไปว่ายน้ำ หรือไปทัศนศึกษา จนเด็ก ๆ คนอื่นคุ้นเคยกับแม่ของโซฟี เห็นแม่ของโซฟีที่ไหนก็ทักทาย และเลิกล้อเลียนโซฟีไปโดยปริยาย

4. **หมอเด็ก** มีแม่บางท่านอาจจะประสบกับปัญหาเรื่องหมอเด็กที่ให้คำแนะนำว่า ไม่ควรพูดกับลูกหลายภาษาเพราะจะทำให้ลูกสับสน สาเหตุมาจากการวัดพัฒนาการทางด้านภาษาของลูก ด้วยการให้ลูกทำแบบทดสอบ แล้วลูกไม่ตอบโต้ หรือลูกทำไม่ได้ หมอก็สรุปจากผลตรงหน้าว่า ลูกเรามีความบกพร่อง กรณีเช่นนี้อาจมีสาเหตุมาจากการลูกกลัวคนแปลกหน้า กลัวหมอ ฯลฯ จนทำให้ลูกไม่ตอบสนองหมอ หากแม่เชื่อมั่นว่า ลูกเราไม่ได้มีความผิดปกติอะไรก็จงชี้แจงเหตุผลไป อย่าด่วนสรุปเชื่อตามหมอ หากหมอยังมีปัญหาก็ควรเปลี่ยนหมอไปเลย ความเชื่อมั่นในตัวลูก จะทำให้เราผ่านอุปสรรคนั้นได้

ตัวอย่าง

น้องริสาอายุ 2 ขวบ สื่อสารกับแม่เป็นภาษาไทย สื่อสารกับพ่อเป็นภาษาเยอรมัน น้องริสาสื่อสารได้ดีทั้งสองภาษา จนวันที่ต้องไปพบหมอเพื่อฉีดวัคซีน และทดสอบพัฒนาการด้านการเจริญเติบโต หมอเด็กฉีดวัคซีนให้น้องริสา น้องริสาร้องไห้ตลอดเวลา แม่น้องริสาปลอบน้องด้วยภาษาไทยจนน้องหยุดร้องไห้ แต่ก็เกาะแม่แจ จากนั้นหมอก็หลอกล่อพาน้องริสาไปทดสอบ การฟัง การพูด การโต้ตอบต่าง ๆ ปรากฏว่า น้องริสาไม่ยอมทำอะไรทั้งสิ้น เอาแต่จ้องหมอด้วยความหวาดระแวง แม้ว่าแม่จะช่วยแปลน้องริสาก็ไม่ยอมทำตาม สุดท้ายหมอก็เรียกแม่น้องริสาไปคุย และบอกว่า น้องริสามีปัญหาเรื่องภาษา และคงจะสับสนด้านภาษาเพราะแม่พูดภาษาอื่นกับน้อง แนะนำให้แม่เลิกพูดภาษาไทยกับน้อง แม่น้องริสายืนยันกับหมอว่า น้องสื่อสารได้ดีทั้งสองภาษา แต่คงกลัวหมอเพราะ

nto-handbuch Khru Mae2019.indd 33 09.01.19 19:47

หมอฉีดยาให้ก่อน จึงไม่ตอบโต้และไม่มีปฏิสัมพันธ์กับหมอ ทำให้หมอวินิจฉัยออกมาแบบนั้น ในกรณีแม้ว่าหมอจะเข้าใจผิด แต่หมอก็แสดงให้แม่น้องริสารู้สึกว่า หมอไม่เข้าใจเด็กที่เติบโตสองภาษาเท่าใดนัก แม่น้องริสาจึงเลือกที่จะเปลี่ยนหมอเด็ก ไปหาหมอเด็กที่เข้าใจและให้คำแนะนำที่ดีกว่า

ปัญหาจากเด็ก

1. **การทำงานผิดปกติของสมอง** เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เด็กบกพร่องทางการพูดและมีปัญหาในพัฒนาการด้านภาษา หากเด็กมีความผิดปกติในลักษณะนี้ จะส่งผลให้เด็กมีปัญหาในการออกเสียง มีข้อจำกัดในการสื่อสารด้วยเสียงพูด หรือมีความยากลำบากในการรับและเข้าใจสารจากผู้อื่น ปัญหาความบกพร่องทางการพูดและพัฒนาการด้านภาษาถือว่าเป็นสัญญาณแรกของความบกพร่องทางการเรียนรู้ที่จะตามมา

แล้วเมื่อไรจึงควรจะสงสัยว่า ลูกมีอาการผิดปกติหรือไม่ ข้อสังเกตง่าย ๆ ก็คือ ลองกลับไปดูตารางพัฒนาการด้านภาษาและการพูดที่กล่าวไว้ในบทที่ว่าด้วยวิธีการสอนลูกพูดภาษาไทย (ดูหน้าที่ 19) หากลูกไม่มีพัฒนาการตามนั้น เช่น อายุ 2 ปีแล้วยังพูดได้ไม่ถึง 2 คำ เป็นต้น และหากสงสัยว่า ลูกมีความบกพร่องทางด้านนี้ก็ควรพาลูกไปพบแพทย์ และขอคำแนะนำในการบำบัดรักษาจากแพทย์

ตัวอย่าง

โจเข้าใจที่แม่แอนพูดภาษาไทยด้วย ใช้ให้หยิบจับอะไรก็ทำได้ถูกต้อง แต่ไม่สามารถออกเสียง ช, ซ, ฟ, ส, ศ, ษ, อ, ร, ล หรือคำควบกล้ำก็ออกเสียงตามไม่ได้ โจมีอาการแบบนี้มาตั้งแต่เล็ก ๆ จนเข้าโรงเรียนก็ยังไม่ดีขึ้น แม่แอนจึงพาไปพบหมอและโจก็ได้รับการบำบัดรักษา ปัจจุบันโจพูดภาษาไทยได้ชัดขึ้นมาก

อาการลักษณะดังกล่าว หากพบในเด็กเล็ก ๆ อาจจะไม่ใช่อาการบกพร่องทางสมองหรือพัฒนาการ แต่อาจเกิดจาก**พัฒนาการของอวัยวะที่ยังเติบโตไม่เต็มที่ และกล้ามเนื้อยังไม่แข็งแรงพอ** เมื่อโตขึ้นก็อาจจะออกเสียงได้เอง แม่และพ่อจึงควรเข้าใจพัฒนาการทางสรีระและสมองของลูก และไม่ควรปริวิตกจนเกินกว่าเหตุ

nto-handbuch Khru Mae2019.indd 34 09.01.19 19:47

2. **ลูกหยุดพูดภาษาไทย - ลูกไม่เห็นความสำคัญของการพูดภาษาไทย** เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นบ่อยมากสำหรับเด็กที่ถูกเลี้ยงด้วยสองภาษา ที่จู่ ๆ ก็หันไปใช้ภาษาที่เป็นภาษาของประเทศที่พำนักอยู่ อาจจะเรียกได้ว่าเป็นเรื่องธรรมดา มากกว่าจะเป็นข้อยกเว้น (es ist die Regel nicht Ausnahme)[1] การที่จู่ ๆ ลูกก็เลิกพูดภาษาไทย หรือเมื่อแม่ถามเป็นภาษาไทยลูกตอบภาษาเยอรมันจึงเป็นเรื่องธรรมดาที่เกิดขึ้นได้ อาจจะมองได้ว่า เด็กไม่เห็นความสำคัญของการพูดภาษาไทย ซึ่งก็อาจจะมาจากหลายสาเหตุ เช่น เด็กคิดว่าอยู่เยอรมนีใช้ภาษาเยอรมันดีกว่า ได้เปรียบกว่า เด็กมักจะคิดแบบเด็ก ๆ หรืออาจเป็นว่าโอกาสที่เด็กจะได้ใช้ภาษาไทยมีไม่มากนัก หรืออาจมีประสบการณ์ที่ไม่ดีกับภาษาไทย เช่น พูดแล้วโดนล้อเลียน ถูกหัวเราะเยาะ มีคนต่อต้าน หรือภาษาไทยในความรู้สึกของเด็กเมื่อพูดแล้วไม่เห็นดูดี หรือมีใครชม ฯลฯ และที่สำคัญที่สุด พ่อแม่มีความสม่ำเสมอแค่ไหนในการใช้ภาษาไทยกับลูก

การจัดการกับปัญหานี้ ประการแรกแม่และพ่อคงต้องทำความเข้าใจก่อนว่า **การที่ลูกหยุดพูดภาษาไทย เป็นเรื่องธรรมดา** ไม่ใช่เรื่องแปลกที่เกิดขึ้นกับลูกของเราคนเดียว แม่และพ่อคงต้องพยายามหาสาเหตุว่า การที่ลูกหยุดพูดภาษาไทยเนื่องมาจากอะไร แล้วค่อย ๆ หาทางแก้ไขตามสาเหตุ ที่สำคัญหากต้องการให้ลูกพูดไทย แม่ก็คงต้องอธิบายให้ลูกฟังว่า แม่จะยืนกรานการใช้ภาษาไทย และจะทำอย่างสม่ำเสมอ บ่อยครั้ง การที่ลูกหยุดพูด ภาษาไทยจะเป็นไปตามช่วงวัยของเด็ก มีแม่หลายคนที่พบว่า พอลูกเข้าวัยรุ่นลูกเลิกพูดไทยกับแม่ แม้นแม่จะยังพูดไทยกับลูกต่อไป แต่พอโตขึ้น ได้ไปฝึกงานที่ประเทศไทย ลูกกลับมาพูดภาษาไทยใหม่ และเริ่มเรียนเขียนอ่านภาษาไทยอย่างจริงจัง ดังนั้น

อย่าเลิกล้มความตั้งใจที่จะพูดไทยกับลูก เพียงเพราะลูกหยุดพูดภาษาไทย

1 Anja Leist-Villis 2008, Elke Montanari 2002

nto-handbuch Khru Mae2019.indd 35 09.01.19 19:47

3. **ลูกอายที่จะพูดภาษาไทย – ลูกไม่มีความมั่นใจในตัวเอง** การที่ลูกอายที่จะพูดภาษาไทย อาจแสดงให้เห็นว่า ลูกไม่มีความมั่นใจในตนเอง ในการใช้ภาษาไทย ซึ่งก็อาจมาจากหลายสาเหตุ เช่น พ่อแม่ หรือคนไทยเพื่อน/ญาติของพ่อแม่ มักหัวเราะขบขันเวลาลูกออกเสียงผิด แม่มักคอยแก้การออกเสียง หรือบ่นว่าเวลาพูดไม่ชัด หรือใช้ไวยกรณ์ผิด ก็คงต้องเป็นพ่อและแม่ที่จะต้องสร้างความมั่นใจให้ลูก กล่าวชมเชยเมื่อลูกพูดภาษาไทย มองข้ามความผิดพลาดเล็ก ๆ น้อย ๆ ในการใช้ภาษาไทยของลูกไปบ้าง คอยส่งเสริมให้ลูกได้มีโอกาสใช้ภาษาไทย

หากการอายที่จะพูดไทย เป็นเพราะเด็กเป็นคนขี้อาย อายที่จะทำอะไรสักอย่าง อาจต้องมาดูที่การอบรมเลี้ยงดู ซึ่งจะกล่าวถึงใน ปัญหาจากแม่

ปัญหาจากแม่

ปัญหาหลายประการที่แม่มักกล่าวถึงหรือมองว่า เป็นปัญหาในการสอนลูกพูดภาษาไทย เวลากล่าวถึงปัญหามักจะเริ่มต้นด้วย “ลูก” เช่น ลูกหยุดพูดภาษาไทย ลูกตอบเป็นภาษาเยอรมัน ซึ่งดูเหมือนว่า ตัวลูกมีปัญหา แต่หากพิจารณาลึก ๆ แล้ว คนที่มีปัญหานั้นคือ ตัวแม่เอง มีอะไรบ้างมาดูกัน

1. **ลูกหยุดพูดภาษาไทย – ความไม่เข้าใจของแม่** ทั้ง ๆ ที่พูดภาษาไทยกับแม่มาตลอด แต่พอเข้าอนุบาลลูกก็หยุดพูด หรือพูดปน เช่น พูดไทยหนึ่งคำภาษาอื่นหนึ่งคำในประโยคเดียวกัน ในช่วงวัยที่ลูกเข้าอนุบาลเป็นช่วงที่ลูกได้ออกจากอ้อมอกแม่ไปเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ โลกใหม่นั้นน่าตื่นตาตื่นใจ ลูกจะเล่าในสิ่งที่เห็นด้วยภาษาแรกที่ลูกคุ้นเคยตามสภาพแวดล้อม ทำให้แม่รู้สึกว่า ลูกหยุดพูดภาษาไทย ช่วงนี้อาจจะเป็นช่วงที่ยากที่สุด เป็นช่วงวัดใจ เพราะถ้าแม่ไม่มีความสม่ำเสมอที่จะพูดภาษาไทยกับลูก ลูกก็อาจจะเลิกพูดภาษาไทยไปเลย

หากแม่ยังสื่อสารกับลูกด้วยภาษาไทย ลูกอาจจะยังเข้าใจภาษา และอาจจะกลับมาสื่อสารภาษาไทยกับแม่ แต่แม่บางท่านที่ไม่เข้าใจและไม่อดทนพอก็อาจจะเลิกพูดภาษาไทยกับลูกไปเลย ช่วงนี้แม่ต้องใจเย็น ยืนกราน สม่ำเสมอ มุ่งมั่นที่จะพูดภาษาไทยให้ผ่านช่วงนี้ไปให้ได้ หรือใช้มุข “**ภาษาไทยเป็นภาษาลับ**” ก็ยังสามารถใช้ได้ในวัยนี้ เพราะลูกอาจจะอยากสื่อสารกับแม่โดยที่คนอื่นไม่เข้าใจว่าตนพูดอะไร

nto-handbuch Khru Mae2019.indd 36 09.01.19 19:47

ตัวอย่าง

น้องอลิเซียวัย 3 ขวบครึ่ง ไปอนุบาลวันแรก กลับจากอนุบาลก็เล่าเรื่องต่าง ๆ ให้แม่ฟังเป็นภาษาเยอรมันฉอด ๆ จนเองแม่เองก็ตกใจว่า เกิดอะไรขึ้น ปกติก็พูดไทยอยู่ดี ๆ แม่ไม่ได้ทักท้วงอะไรแต่ฟังลูกพูดไปเรื่อย ๆ จนครบอาทิตย์ปรากฏว่า น้องอลิเซียไม่พูดไทยเลย แม่เริ่มผวาและเริ่มท้วงติง อลิเซียก็พูดเยอรมันบ้าง ไทยบ้างปน ๆ กันไป เป็นแบบนี้ทุกวัน แม่พยายามอยู่หลายวันจึงนึกมุขออก พออลิเซียกลับจากอนุบาลก็เล่าเรื่องต่าง ๆ เป็นปกติ แต่แม่ไม่ตอบโต้ อลิเซียเห็นแม่ไม่ตอบโต้ก็ถามแม่ว่า "แม่เป็นอะไร แม่เป็นใบ้รึเปล่า.. ทำไมไม่พูด" แม่บอกว่า ไม่ได้เป็นอะไรแต่ไม่เข้าใจที่อลิเซียเล่า ขอให้เล่าใหม่ เล่าเป็นภาษาไทย อลิเซียโวยวายว่า เล่ามาตั้งยาว จะให้เล่าใหม่ได้ยังไง ขี้เกียจเล่าแล้ว วันหลังจึงเล่าเรื่องให้แม่ฟังเป็นภาษาไทยตามเดิม เพราะขี้เกียจเล่าใหม่ รวมทั้งเข้าใจว่า แม่ฟังภาษาเยอรมันไม่รู้เรื่อง

2. **ลูกออกเสียงไม่ชัด – ความใจร้อนของแม่** ดังกล่าวมาแล้วการออกเสียงไม่ชัดเป็นเรื่องปกติของเด็กเล็ก ทั้งนี้เพราะอวัยวะหรือกล้ามเนื้อยังพัฒนาเติบโตไม่เต็มที่ แม่อาจต้องใจเย็นค่อย ๆ ออกเสียงที่ถูกต้องให้ลูกฟังต่อไป และหากลูกออกเสียงไม่ได้จริง ๆ บางครั้งพ่อแม่ก็ต้องยอมรับ และใช้เทคนิคบางอย่างเข้ามาช่วยในการสอนและการสนทนา เพื่อให้การสอน (สนทนา) นั้นราบรื่นและสนุก วิธีหนึ่งก็คือ การดูบริบทของประโยคเพื่อประกอบการเข้าใจว่า ลูกต้องการสื่อว่าอะไร ซึ่งจะช่วยให้การสนทนาภาษาไทยราบรื่นและสนุกขึ้น

ตัวอย่าง

ลูก *วันนี้หนูเห็น "**มา**" ของ โจซี่ด้วย มันกินหญ้าอยู่ที่สนาม หนูอยากได้ "**มา**" เหมือนกันน่ะแม่*

แม่ *หนูอยากได้ "**ม้า**" เหรอลูก ถ้าหนูไปเที่ยวไกล ๆ หลายวัน ใครจะดูแล "**ม้า**" ของหนูละคะ*

เมื่อแม่รู้ว่า ลูกออกเสียงคำว่า "**หมา**" กับ "**ม้า**" ไม่ได้ ก็ไม่ควรล้อเลียน หรือบังคับให้ออกเสียงซ้ำ ๆ ลูกอาจหมดสนุกที่จะเล่า ที่จะใช้ภาษาไทย หากแม่มองที่บริบทก็จะเข้าใจว่า

nto-handbuch Khru Mae2019.indd 37 09.01.19 19:47

ลูกกำลังหมายถึงสัตว์ชนิดใด ม้าน่าจะเป็นสัตว์ที่ลูกกำลังเอ่ยถึง เพราะ**หมา**คงไม่กินหญ้าอยู่ที่สนาม และเมื่อแม่ช่วยย้ำออกเสียงให้ถูกต้อง ลูกก็จะได้เรียนไปด้วย เรื่องนี้ก็คงเป็นบททดสอบตัวแม่ได้ดีทีเดียวว่า จะใจเย็น ค่อย ๆ หาทางทำความเข้าใจในสิ่งที่ลูกพูดแค่ไหน และมีความอดทนพอที่จะค่อย ๆ พร่ำสอนภาษาไทยเพียงใด

3. **ลูกพูดไทยปนเยอรมัน – ความคาดหวังที่สูงของแม่ที่กลายเป็นความกดดัน** ดังที่ได้กล่าวไปแล้วในเรื่องวิธีการ การที่ลูกจะพูดไทยปนเยอรมันบ้างเป็นครั้งคราว ไม่ใช่เรื่องผิดปกติ ไม่ใช่เรื่องที่ต้องฟันธงว่า ลูกมีปัญหา เพราะอย่าลืมว่า ในเยอรมนีหรือสังคมต่างแดน โอกาสที่ลูกจะได้ใช้ไทยมีไม่มากนัก บ่อยครั้งลูกสามารถพูดไทยกับแม่ได้เพียงคนเดียว ศัพท์แสง (Wortschatz) ที่ใช้ก็อาจจะจำกัดอยู่ในกิจกรรมประจำวัน บางคำที่ลูกไม่รู้ศัพท์ภาษาไทยก็อาจต้องขอยืมศัพท์ภาษาของพ่อมาใช้ก่อน หากแม่เข้าใจก็เพียงแต่อธิบาย หรือบอกลูกว่า คำนั้น ๆ ภาษาไทยใช้ว่าอะไร

การที่แม่มองว่า เรื่องนี้เป็นปัญหา อาจเป็นเพราะแม่ตั้งความหวัง และคาดหวังกับลูกมากเกินไปหรือไม่ รวมทั้งแอบเปรียบเทียบกับลูกคนอื่น ว่าลูกจะต้องพูดภาษาไทยต้องพูดภาษาไทยได้สมบูรณ์แบบ พูดได้ดีเยี่ยม ดีเลิศ ดีกว่าลูกใคร ๆ ด้วยหรือเปล่า เมื่อตั้งความหวังไว้มาก แม้นเมื่อลูกพูดไทยที่ออกมาดูจะไม่สมบูรณ์แบบ จึงกลายเป็นความกดดันกับตัวแม่ เป็นความกังวล เพราะต้องการให้ลูกพูดไทยได้ดี แต่ด้วยความไม่เข้าใจเลยมองว่าลูกมีปัญหา

แม่คงต้องมาทบทวน หาสาเหตุที่ลูกพูดไทยปนเยอรมันว่า เป็นเพราะอะไรแน่ แม่เองพูดไทยปนเยอรมันไหม อาจต้องดูช่วงวัยของลูกด้วยว่า เพราะลูกยังเล็กอยู่หรือไหม ยังรู้และเข้าใจศัพท์ภาษาไทยไม่หมด ที่สำคัญ อย่าคาดหวังสูงเกินไป ควรปล่อยให้เป็นไปตามธรรมชาติพัฒนาการของเด็ก จงภูมิใจที่ได้ถ่ายทอดภาษาไทยให้ลูก มีความเข้าใจว่า เด็กแต่ละคน เฉกเช่นกับผู้ใหญ่อาจมีความสามารถ ความสนใจต่างกัน

4. **ลูกอายที่จะพูดภาษาไทย – ปัญหาการเลี้ยงดูของพ่อแม่**. การอายที่จะทำอะไรสักอย่าง มักมีสาเหตุมาจากความไม่มั่นใจในตัวเอง และความไม่มั่นใจในตัวเองของเด็กส่วนหนึ่งก็เป็นผลสืบเนื่องมาจากการอบรมเลี้ยงดูของพ่อและแม่ ถ้าพ่อแม่มีลูกขี้อาย พ่อและแม่ควรหันกลับไปดูวิธีการเลี้ยงลูกของตนว่าเป็นอย่างไร เพื่อจะได้หาทางช่วยเหลือลูกได้ถูกทาง

nto-handbuch Khru Mae2019.indd 38 09.01.19 19:47

5. **แม่ขาดความมั่นใจในตัวเอง แม่ไม่มีความมั่นใจในภาษาที่จะใช้สื่อสารกับลูก** แม่บางคนคิดว่าตนเองไม่แตกฉานภาษาไทย (กลาง) ไม่ได้ใช้ภาษาไทยกลางในการสื่อสารกับลูก จึงเลือกที่จะไม่สอนภาษาไทยให้ลูกเพราะกลัวลูกจะพูดกับคนอื่นไม่รู้เรื่อง

ในกรณีนี้ไม่ว่า ตนเองจะสื่อสารด้วยภาษาอีสาน เหนือ หรือใต้ ก็ควรใช้ภาษาที่ตนถนัดที่สุดสื่อสารกับลูก เพราะนั่นก็คือภาษาไทยเหมือนกัน หากเกรงว่า ลูกจะพูดภาษาไทยกลางไม่ได้ ก็สามารถที่จะให้ลูกฟังนิทาน อ่านหนังสือให้ลูกฟัง ให้ฟังเพลง ฯลฯ เมื่อลูกคุ้นเคยกับสำเนียงก็จะสามารถเข้าใจได้ และเรียนรู้ภาษาไทยกลางได้เช่นเดียวกับที่เราเรียนนั่นเอง

ความไม่มั่นใจในตนเองของแม่ บางครั้งอาจมาจากการที่แม่คิดว่าตนเองขาดทักษะในการสอนลูกพูดภาษาไทย เกรงจะสอนไม่ได้ กรณีนี้แม่อาจจะต้องพูดคุยแลกเปลี่ยนกับแม่คนอื่น ๆ ที่พูดภาษาไทยกับลูก ขอคำแนะนำ หรือนำแบบอย่างของแม่คนอื่นมาปรับใช้กับการสอนลูกของตนเอง

6. **แม่พูดปนหลายภาษาในประโยคเดียว** การพูดปนหลายภาษาในประโยคเดียวจะทำให้ลูกเกิดความสับสน จนอาจจะกลายมาเป็นปัญหา เพราะไม่สามารถที่จะสื่อสารเป็นภาษาไทยให้คนอื่นเข้าใจได้ แม่บางคนพูดไทยควบคู่กับการแปลภาษาอื่นไปด้วย สุดท้ายลูกจำแต่ที่แม่แปลให้ คำศัพท์ภาษาไทยเลยไม่พัฒนา แม้แต่คำง่าย ๆ ในชีวิตประจำวันลูกก็ไม่รู้ การพูดภาษาเดียวในประโยคเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็น เพราะจะทำให้ลูกเรียนรู้คำศัพท์พร้อม ๆ ไปกับการจำประโยค สามารถนำประโยคนั้น ๆ มาใช้ในการสนทนาได้

ในขณะเดียวกัน การที่ลูกพูดภาษาไทยปนภาษาอื่นบางคำในประโยค นั่นไม่ใช่ปัญหา เพราะถือเป็นเรื่องปกติที่เด็กไม่อาจจะรู้คำศัพท์ภาษาไทยได้ทั้งหมด โดยเฉพาะที่เป็นคำใหม่ที่แม่อาจยังไม่ได้พูดถึง เด็กก็จะใช้คำที่รู้จักมาแทน เช่น จะไปเที่ยวที่ See แม่ไปทำงานที่ Restaurant หากได้ยินประโยคเหล่านี้ก็เพียงแต่แก้ หรือบอกศัพท์คำนั้นเป็นภาษาไทยให้ลูก

nto-handbuch Khru Mae2019.indd 39 09.01.19 19:47

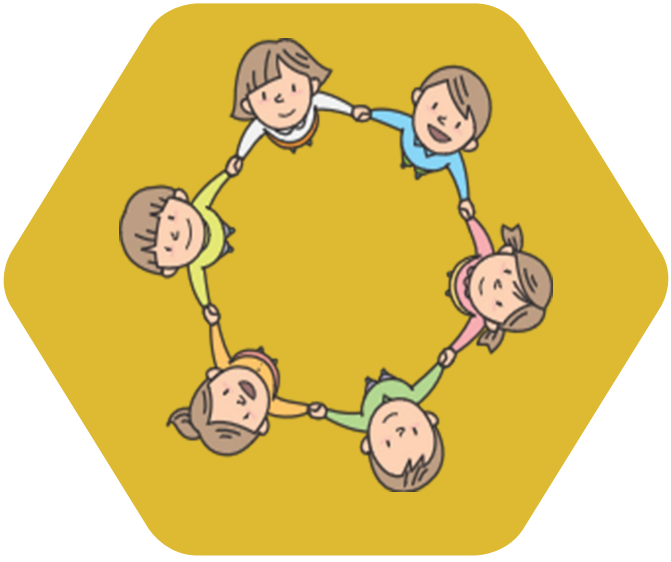

บทส่งท้าย

- ครูแม่ หรือ ครูพ่อ กับหลักการ Mehrsprachigkeit
- “ครูแม่” ไม่มีสูตรสำเร็จตายตัว
- คำขวัญของครูแม่ “มั่นใจ สม่ำเสมอ ไม่ท้อแท้”
- สิ่งที่”ครูแม่”ไม่ควรทำ
- ไม่มีวันสายเกินไปสำหรับการเป็น “ครูแม่”
- การเลี้ยงดูลูก “เติมเต็ม” หรือ “แก้ไข” อดีตของแม่
- เอกสารอ้างอิง

nto-handbuch Khru Mae2019.indd 40 09.01.19 19:47

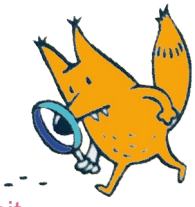

ครูแม่ หรือ ครูพ่อ กับหลักการ Mehrsprachigkeit

คู่มือ “ครูแม่” เล่มนี้เราใช้คำว่า “ครูแม่” แทนการสอนภาษาไทยให้ลูกด้วยตนเอง ประการหนึ่งด้วยต้องการรณรงค์ให้แม่ไทยในต่างแดนพูดไทยกับลูก เพื่อให้สามารถสื่อสารกับลูกได้ เพราะปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้นในสังคมไทยในต่างแดน คือ ปัญหาระหว่างแม่กับลูกที่มีต้นเหตุจากการที่แม่กับลูกสื่อสารกันไม่ได้

แน่นอนว่าในสังคมไทยต่างแดน ย่อมมีพ่อไทยที่ก็พูดไทยกับลูก เมื่อพิจารณาว่า “ครูแม่” คือวิธีการสอนภาษาไทยให้ลูก เป็นการรณรงค์ให้พูดไทยกับลูก ผู้ที่เป็นพ่อย่อมสามารถนำวิธีการ “ครูแม่” มาปรับใช้ในการสอนลูกพูดภาษาไทยของตนเอง และหากจะเรียกวิธีการที่ตนเองนำไปประยุกต์ใช้ว่าเป็น “ครูพ่อ” ก็คงไม่ผิดกฎหมายอะไร

และในความเป็นจริงแล้ว “ครูแม่” ก็ใช้หลักการ (ทั้งที่รู้ตัวหรือไม่รู้ตัว) ของ การสอน (เลี้ยง) ลูกให้ได้หลายภาษา หรือ Mehrsprachigkeit หรือ Bilingualism นั่นเอง และตามหลักการนี้ก็ไม่ได้เจาะจงเพศสภาพไว้ว่า ต้องเป็น พ่อ หรือ แม่ เพราะทั้งพ่อและแม่ต้องร่วมมือกันในการที่จะสอน (เลี้ยง) ลูกให้ได้หลายภาษา หรืออย่างน้อยก็สองภาษาทั้งของพ่อและแม่ ส่วนจะมีครูพ่อเยอรมัน ครูพ่อไทย ครูแม่เยอรมัน ฯลฯ ก็คงต้องแล้วแต่ผู้ที่สะดวกใจจะเรียกว่าอย่างไร ในการนำหลักการ วิธีการ ไปใช้ สิ่งหนึ่งที่ต้องตระหนักก็คือ ทั้งหลายทั้งปวงเป็นหลักการเดียวกัน แต่อาจมีปลีกย่อยในรายละเอียดตามความเหมาะสมของแต่ละครอบครัว

nto-handbuch Khru Mae2019.indd 41 09.01.19 19:47

“ครูแม่” ไม่มีสูตรสำเร็จตายตัว

“ครูแม่” ที่นำเสนอในคู่มือเล่มนี้ เป็นหลักการกว้าง ๆ ถ่ายทอดจากประสบการณ์จริงของแม่ไทย ผสมหลักการ การสอน (เลี้ยง) ลูกให้ได้หลายภาษา หรือ Mehrsprachigkeit ซึ่งเป็นหลักการที่มีการศึกษาทางวิชาการไว้จำนวนไม่น้อย

อย่างไรก็ตาม หลักการก็คือหลักการ ที่ให้กรอบกว้าง ๆ เป็นจุดเริ่มต้น ที่ผู้นำไปใช้สามารถต่อยอด ปรับ ขยาย ลดขนาด ได้ตามความเหมาะสมตามสภาพการณ์ของตน

“ครูแม่” ก็เช่นกัน อาจจะมีหลายอย่างที่ใช้ได้ทันทีสำหรับหลายคน แต่ก็อาจจะต้องปรับ ลดทอน เพิ่มขนาดสำหรับบางคน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกันและกันจึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อที่จะได้นำความรู้ประสบการณ์ของ “ครูแม่” คนอื่นมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับตนเองและช่วยกันเสริมสร้างให้แนวคิด วิธีการ ”ครูแม่” สมบูรณ์มากขึ้น

คำขวัญของครูแม่ “มั่นใจ สม่ำเสมอ ไม่ท้อแท้”

แม่หลายคนมีความคิดที่จะพูดภาษาไทย และสอนภาษาไทยให้กับลูก แต่เมื่อเริ่มพูดภาษาไทยกับลูกไปได้ระยะหนึ่ง กลับรู้สึกท้อแท้ และล้มเลิกความคิดนั้นด้วยปัจจัยหลายประการ อาทิ ลูกไม่ยอมพูดภาษาไทยด้วย ลูกอายที่จะพูดภาษาไทย แม่ไม่รู้จะสอนต่อไปอย่างไร ฯลฯ แม่อีกหลายคนเช่นกันมีความคิดอยากจะให้ลูกพูดภาษาไทย แต่กลับไม่เคยพูดภาษาไทยกับลูกเลย ซึ่งอาจจะมาจากหลายสาเหตุ เช่น แม่ไม่ได้ใช้ภาษา (ไทย) กลางในชีวิตประจำ ครอบครัวฝั่งพ่อ หรือตัวพ่อเองไม่สนับสนุนให้ลูกพูดภาษาอื่น ข้ออ้างว่าแม่ไม่มีเวลาสอน แม่คิดว่า ตนเองสอนไม่ได้ เป็นต้น ปัญหาต่าง ๆ ข้างต้นนี้มีทางแก้ไข ที่สำคัญคือ แม่ ต้อง มั่นใจในเป้าหมายของตนเอง นั่นคือ การสอนลูกให้พูดภาษาไทย มั่นใจในความเชี่ยวชาญในภาษาที่ตัวเองใช้ มั่นใจที่จะใช้ภาษาไทยและแสดงให้ลูกเห็น แม่ต้องสม่ำเสมอและต้องพูดภาษาไทยกับลูกทุกวัน แม้ว่าบ่อยครั้งแม่อาจจะรู้สึกเหมือนพูดคนเดียวก็ตาม เพราะว่าลูกไม่โต้ตอบอะไรเลย การที่ลูกเงียบและไม่โต้ตอบอะไร อาจจะเป็นเพราะว่า ลูกกำลังพยายามทำความเข้าใจภาษาของแม่อยู่ก็ได้

nto-handbuch Khru Mae2019.indd 42 09.01.19 19:47

พยายามอธิบายให้ลูกเข้าใจ ส่งเสริมสนับสนุนให้ลูกมั่นใจที่จะพูดภาษาไทย หากไปต่อเองไม่ได้ อาจพูดคุยหารือกับ ครูแม่ คนอื่น ๆ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ หาข้อดี ข้อด้อย นำปรับมาใช้ ทัศนคติเรื่องการใช้ภาษาของฝั่งพ่อเด็กก็เช่นกัน อาจคลี่คลายได้ด้วยการทำความเข้าใจต่อกันให้ชัดเจน แต่ประการสำคัญที่สุดนั้นอยู่ที่ตัวแม่เอง ที่ต้อง มั่นใจ ตั้งมั่นในสิ่งที่ต้องการ สม่ำเสมอกับสิ่งที่ทำ (พูดไทยกับลูก) และไม่ท้อแท้เมื่อมีอุปสรรค หรือไม่ประสบความสำเร็จในเบื้องแรก และใจเย็น เฝ้าดูพัฒนาการภาษาไทยของลูก

สิ่งที่ “ครูแม่” ไม่ควรทำ

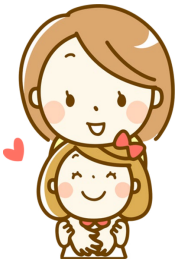

มั่นใจ สม่ำเสมอ ไม่ท้อแท้ คือ คำขวัญของ “ครูแม่” คือสิ่งที่ “ครูแม่” ควรมี แต่ ”ครูแม่” ก็ไม่ควรที่จะให้ ความมั่นใจ และความตั้งใจกลายมาเป็น **ความคาดหวังที่ตั้งไว้มากเกินไป** จนกลายเป็นความกดดันว่า ลูกจะต้องพูดภาษาไทยให้ได้ดีดังที่แม่คาดหวังไว้ เมื่อแม่มีความกดดัน ก็จะไปกดดันลูก ผลที่ออกมา อาจเป็นความเบื่อหน่าย เป็นความเครียดของลูกและแม่ คาดหวังได้ไหม ได้ แต่ต้องเตรียมใจไว้รับสภาพ หากว่า ความคาดหวังไม่สมหวัง หรือไม่เต็มที่อย่างที่หวัง

อย่ากดดันลูก ไม่ว่าจะด้วยคำพูด การกระทำ เพราะสิ่งที่ได้อาจเป็นตรงข้าม ลูกอาจต่อต้าน ไม่ยอมพูดภาษาไทยอีกเลย และแถมความความเครียดให้แม่

การเปรียบเทียบก็คือการกดดันอย่างหนึ่ง ดังนั้น **อย่าเปรียบเทียบ** ความสามารถในการใช้ภาษาไทยของลูกกับเด็กในวัยเดียวกัน หรือสมาชิกในครอบครัวที่พูดภาษาไทยได้แล้ว แม่อาจลองย้อนคิดถึงตัวเองตอนที่แม่เริ่มเรียนพูดภาษาเยอรมัน ในตอนนั้นแม่รู้สึกอย่างไร ที่ต้องหัดออกเสียงที่ตนเองไม่คุ้นเคยมาก่อน แม่รู้สึกกดดันมากหรือไม่

สิ่งที่แย่ที่สุดที่ “ครูแม่” ควรหลีกเลี่ยงคือ การหัวเราะขบขัน เมื่อลูกพูดผิดหรือออกเสียงไม่ชัด **อย่าหัวเราะขบขัน** เพราะจะทำให้ลูกเกิดความไม่มั่นใจที่จะใช้ภาษาไทย เพราะกลัวจะกลายเป็นตัวตลก

nto-handbuch Khru Mae2019.indd 43 09.01.19 19:47

ไม่มีวันสายเกินไปสำหรับการเป็น “ครูแม่”

กรณีของแม่ที่เลิกพูดภาษาไทยกับลูก และแม่ที่ไม่เคยพูดไทยกับลูกเลย แต่แม่ทั้งสองกรณีนี้ยังคงมีความต้องการให้ลูกพูดภาษาไทยได้ จึงผลักภาระไปให้คนอื่น เช่น ส่งลูกไปเรียนภาษาไทยกับคนอื่น หรือส่งลูกไปเรียนภาษาไทยในโรงเรียนที่เปิดสอน ด้วยความหวังว่า ลูกเรียนแล้วจะพูดภาษาไทยได้ ซึ่งในบางกรณีอาจจะสวนทางกับความต้องการของลูกโดยสิ้นเชิง เพราะเมื่อลูกโตขึ้นมีความเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น ก็จะเริ่มต่อต้าน ไม่รู้ว่าจะเรียนภาษาไทยไปทำไม ไม่อยากไปเรียน แต่โดนแม่บังคับให้ไปเรียน จึงไม่ได้สนใจที่จะเรียน หรือเด็กบางคนอาจจะชอบที่ได้ไปเรียน เพราะรู้สึกสนุก และมีเพื่อน แต่การไปเรียนภาษาไทยเพียงอาทิตย์ละครั้ง ครั้งละไม่กี่ชั่วโมง เมื่อกลับมาถึงบ้านก็ไม่ได้ใช้ภาษาไทยที่บ้าน อาจจะเรียกได้ว่าผลสัมฤทธิ์แทบจะไม่เกิด หรือเกิดผลเพียงน้อยนิดเท่านั้น

หากจะให้สัมฤทธิ์ผล แม่ทั้งสองกรณี คงต้องกลับมาเป็น “ครูแม่” จะเป็นเพื่อเสริมการเรียนภาษาไทยในระบบโรงเรียนก็ได้ หรือเป็นตัวหลักในการสอนภาษาไทยให้ลูกเองเสียเลยก็ไม่ผิดกติกา ไม่ต้องพาลูกไปเรียนไกล ๆ ไม่ต้องจำกัดวันเวลาที่เรียน เริ่มกันในบ้าน เริ่มได้ทุกเวลาด้วยการใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวันนี่แหละ วิธีการก็ได้กล่าวไว้แล้ว แม่หลายคนประสบความสำเร็จมาแล้วเช่นกัน นั่นคือ **การเป็น “ครูแม่” อาจเริ่มต้นเมื่อลูกโตแล้วก็ได้** เพียงแต่อาจต้องใจเย็น และให้เวลาแก่เด็ก เด็กจะพูด จะเข้าใจภาษาไทยแค่ไหน ช้าหรือเร็ว อาจอยู่ที่เงื่อนไขปัจจัยประกอบอื่น ๆ อีก แต่ที่สำคัญอย่างที่กล่าวไว้คือ แม่ต้องมั่นใจ สม่ำเสมอ ไม่ท้อแท้

nto-handbuch Khru Mae2019.indd 44 09.01.19 19:47

การเลี้ยงดูลูก “เติมเต็ม” หรือ “แก้ไข” อดีตของแม่?

มาถึงตรงนี้เชื่อว่าบรรดาครูแม่ (และครูพ่อ) ทั้งหลายคงจะได้แนวคิดและแนวทางการสอนภาษาไทยให้กับลูกรักของตัวเองกันไปบ้างไม่มากก็น้อย บางท่านอาจจะเคยผ่านประสบการณ์ช่วงเวลาแบบนี้มาแล้ว หรือบางท่านอาจกำลังประสบกับความยุ่งยากในการสอนภาษาไทยให้กับเจ้าตัวเล็กของตัวเองอยู่ คงเลี่ยงไม่ได้ที่จะบอกว่าการสอนภาษาไทยให้ลูกเรานั้นเป็นเรื่องหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะการเลี้ยงดูลูก ๆ ของท่านเอง ในทางจิตวิทยาสามารถใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบทางพฤติกรรมของพ่อและแม่ระหว่างการเลี้ยงดูลูก และสามารถจำแนกประเภทของการเลี้ยงดูได้เป็น 3 ประเภท

1. **พ่อแม่ที่ชอบควบคุมและคาดหวังให้ลูก ๆ ต้องทำตาม** (Autoritäre Eltern):
คือการที่ตัวพ่อแม่เองมีมาตรฐานหรือความคาดหวังให้เด็กต้องทำตามในสิ่งที่ตัวเองคิดว่าดีสำหรับลูกโดยที่ไม่มีเหตุผลหรือคำอธิบายที่เพียงพอให้เด็กเข้าใจ ไม่มีการรับฟังความต้องการของตัวเด็กเอง มีการวางกฎเกณฑ์อย่างเข้มงวด ลูกมีหน้าที่เชื่อฟังและยอมรับในคำพูดของพ่อแม่ว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมเสมอ มีการใช้อำนาจ วิธีบังคับ และลงโทษด้วยความรุนแรงทางคำพูดหรือการกระทำ เมื่อเด็กไม่ทำตาม พ่อแม่ประเภทนี้มักชอบพูดกับลูกว่า „อย่าดื้อนะ“ „ต้องฟังแม่ / พ่อสิ“ „อย่ากลับบ้านดึกนะ เดี๋ยวจะโดนตี“ „ไปจัดห้องเดี๋ยวนี้“ เป็นต้น

2. **พ่อแม่ที่เลี้ยงดูลูกแบบตามใจ** (Permissive Eltern)
คือ การอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ปล่อยให้เด็กทำสิ่งต่าง ๆ ตามความต้องการของเด็กโดยไม่มีการกำหนดขอบเขต ใช้การลงโทษน้อย ไม่มีกฎระเบียบหรือควบคุมพฤติกรรมลูก ๆ ไม่ให้ทำความเดือดร้อนกับผู้อื่น เด็กสามารถแสดงออกซึ่งความรู้สึกและอารมณ์ได้อย่างเปิดเผย พ่อแม่ลักษณะนี้จะไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมลูก ๆ ของตัวเองให้อยู่ในกรอบที่เหมาะสมได้ พ่อแม่ประเภทนี้จะให้แต่ความรักต่อลูก ๆ ของตัวเองในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ผ่านทางวัตถุ การตามใจ แต่ขาดความเข้าใจการพัฒนาการของเด็ก ซึ่งส่งผลเสียต่อเด็กเองในระยะยาว เรามักเรียกการเลี้ยงดูประเภทนี้ว่า „พ่อแม่รังแกฉัน“

nto-handbuch Khru Mae2019.indd 45 09.01.19 19:47

3. **พ่อแม่ที่เลี้ยงดูลูก ๆ แบบเอาใจใส่** (Authoritative Eltern)

คือ การเลี้ยงดูที่พ่อแม่มีความเข้าใจธรรมชาติของเด็กในแต่ละวัย ส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กมีพัฒนาการตามวุฒิภาวะของเด็ก โดยที่พ่อแม่จะปล่อยให้เด็กมีอิสระตามควรแก่วัย แต่ในขณะเดียวกันก็มีการกำหนดขอบเขตพฤติกรรมของเด็ก มีการกำหนดกฎระเบียบให้เด็กเชื่อฟังและปฏิบัติตามอย่างมีเหตุผล รูปแบบการเลี้ยงดูนี้เป็นการผสมผสานการเลี้ยงดูแบบควบคุมและการให้อิสระกับเด็กในระดับที่เท่า ๆ กัน คือถึงแม้พ่อแม่จะมีการตั้งกฎเกณฑ์เพื่อควบคุมเด็ก แต่ในขณะเดียวกันก็ให้ความรักความอบอุ่นและใส่ใจต่อเด็ก เปิดโอกาสให้เด็กเป็นตัวของตัวเอง รับฟังเหตุผลจากเด็ก และสนับสนุนให้เด็กมีส่วนร่วมในการคิดตัดสินใจ เรื่องต่าง ๆ ของครอบครัว

นอกจากนี้ยังมีการเลี้ยงดูอีกประเภทที่เรียกว่า „การเลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง (ein vernachlässigender Erziehungsstil)“ คือพ่อแม่ที่ไม่ให้ความสนใจ เพิกเฉย ไม่ดูแลลูกตัวเองหรือดูแลน้อยมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะตัวพ่อแม่เองไม่มีความพร้อม และปฏิเสธเด็กตั้งแต่แรก หรือตัวเองกำลังมีปัญหา มีความกดดันในชีวิตประจำวันจนไม่มีเวลาดูแลลูกตัวเอง ซึ่งผมคิดว่าคงไม่มีครูแม่ท่านไหนจัดอยู่ในกรณีนี้นะครับ

โดยทั่วไปคนเรามีแนวโน้มที่จะเลี้ยงดูลูกของตัวเองในแบบที่ตัวเองได้รับการเลี้ยงดูมา พ่อแม่ที่ถูกเลี้ยงดูมาอย่างเข้มงวดก็มีโอกาสสูงที่จะเลี้ยงดูลูกของตัวเองด้วยความเข้มงวดเช่นกัน หรือในทางตรงกันข้าม เมื่อพ่อแม่ที่ถูกเลี้ยงดูมาด้วยความเข้มงวดมากจนรู้สึกว่าหากตัวเองมีลูกบ้างก็จะให้อิสระกับลูกตัวเองเต็มที่จนกลายเป็นการตามใจลูกตัวเองจนเกินไป เพียงเพื่ออยากจะแก้ไขหรือเติมเต็มอดีตของตัวเอง ซึ่งความต้องการที่จะแก้ไข หรือเติมเต็มอดีตของตนเองของแม่/พ่อ บ่อยครั้งอาจแสดงออกมาในรูป “ความคาดหวัง” อยากให้ลูกเป็นนั่นนี่ อยากให้ลูกได้ทำในสิ่งที่ตนเคยอยากทำแต่ทำไม่ได้ หรือไม่ได้ทำในอดีต หรืออาจแสดงออกมาในรูป “การให้วัตถุ” เพียงเพราะตนเองเคยรู้สึกว่า ขาด หรือไม่ได้รับสิ่งเหล่านั้นจากพ่อแม่

nto-handbuch Khru Mae2019.indd 46 09.01.19 19:47

„กฎเกณฑ์“ หรือ „ความรัก“ ที่มีมากเกินไปเพียงอย่างเดียวโดยปราศจาก „ความเข้าใจ“ ไว้ช่วยถ่วงดุลย์นั้น มักจะก่อให้เกิดปัญหาภายในครอบครัวตามมาในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งนี้ ไม่มีอะไรที่จะบอกหรือกำหนดตายตัวในเรื่องการส่งต่อรูปแบบการเลี้ยงดูจากรุ่นสู่รุ่นได้ ในเมื่อมนุษย์ทุกคนมีศักยภาพที่จะเปลี่ยนแปลงตัวเอง เรียนรู้และทำความเข้าใจถึงจุดอ่อนและจุดแข็งของตัวเองได้ การเลี้ยงลูกก็เช่นเดียวกัน หากท่านผู้อ่านรู้สึกกำลังไม่สบายใจกับการเลี้ยงลูกอยู่ ลองกลับมาทบทวนถึงสิ่งที่ผ่านมาแล้วว่าเราพลาดอะไรไปบ้าง เมื่อท่านทราบถึงสาเหตุของปัญหา ก็ไม่มีคำว่าสายเกินไปที่จะแก้ไข มีแต่คำว่า „เปลี่ยน“ หรือ „ไม่เปลี่ยน“ แค่นั้น ขอเป็นกำลังใจให้กับครูพ่อและครูแม่ทุก ๆ ท่าน

เอกสารอ้างอิง

- https://www.voathai.com/a/benefit-of-baby-talk/4084670.html
- https://www.amarinbabyandkids.com/kids/creative-block/)
- https://www.kindergartenpaedagogik.de/816.html
- Anja Leist-Villis 2002. Elternratgeber Zweisprachigkeit. Tübingen: Stauffenberg Verlag.
- Elke Montanari 2002. Mit zwei Sprachen gr0ß werden. Mehrsprachige Erziehung in familie, Kindergarten und Schule. München: Kösel Verlag.

nto-handbuch Khru Mae2019.indd 47 09.01.19 19:47

ภาคผนวก

- สรุปการประชุมเชิงปฏิบัติการ:
  “การเลี้ยงลูกในสองวัฒนธรรมภาค 2 “ครูแม่” ในเยอรมนี
- สรุปการประชุมเชิงปฏิบัติการ:
  “ครูแม่” ในสวิตเซอร์แลนด์

nto-handbuch Khru Mae2019.indd 48 09.01.19 19:47

สรุปการประชุมเชิงปฏิบัติการ:
“เลี้ยงดูลูกในสองวัฒนธรรม ภาค 2 ครูแม่”
จัดโดยสมาคมเครือข่ายคนไทยในต่างแดน เยอรมนี
เมื่อวันที่ 18-19 สิงหาคม 2561 ณ Bürgerinitiative Bürgerwache e.V., Rolandstr.16, 33615 Bielefeld

นฤมล ชวินด์

การเลี้ยงลูกให้พูด อ่าน และเขียนภาษาไทยได้ เป็นเรื่องที่ไม่ง่ายเลยสำหรับแม่ไทยในต่างแดน แม่ที่มีบทบาทของความเป็นครูคนแรกของลูก เป็นผู้แนะนำสั่งสอน และเป็นตัวอย่างที่ดีของลูก การสอนลูกให้พูดภาษาไทยในสภาวะแวดล้อมและวัฒนธรรมที่แตกต่างจากประเทศของแม่ จึงเป็นสิ่งที่แม่ต้องใช้ความอดทน ความอุตสาหะ ความเข้าใจในธรรมชาติและพัฒนาการของลูกที่มีการปรับเปลี่ยนไปตามวัยและสภาพแวดล้อม

เมื่อแม่และลูกมีภาษาที่สามารถสื่อสารกันได้อย่างเข้าใจ นอกจากจะช่วยให้แม่และลูกมีความสัมพันธ์ที่ดีและแน่นแฟ้นมากขึ้นแล้ว ยังช่วยลดช่องว่าง ลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นระหว่างแม่กับลูกได้

การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของแม่ไทย ในการประชุมเชิงปฏิบัติ การ “**ครูแม่**” เมื่อวันที่ 18-19 สิงหาคม 2561 แม่ไทยที่เข้าร่วมการประชุมต่างได้แง่คิดดี ๆ ได้กำลังใจ ได้แรงจูงใจ ได้เรียนรู้วิธีการหรือเทคนิคในการสอนลูกให้พูดภาษาไทยจากกันและกันได้เห็นประโยชน์ของการที่ลูกพูดภาษาไทยได้ พร้อมทั้งได้แบ่งปันข้อคิดดี ๆ ของตนเองให้กับแม่คนอื่น ๆ หลายคนมีความภูมิใจที่ลูกพูด อ่านภาษาไทยได้ โดยมีแม่เป็นผู้ลงมือสอนเองสอนด้วยความรัก ความเข้าใจที่มีต่อลูก และกำลังใจจากผู้เป็นพ่อ

การเข้าร่วมประชุมครั้งนี้ ทำให้แม่ได้กลับมามองดูตัวเอง ทำความเข้าใจกับตัวเอง หันกลับมาดูเป้าหมายของตัวเองว่า ต้องการสอนภาษาไทยให้ลูกมากแค่ไหน ให้พอพูดและเข้าใจได้ หรือทั้งพูด อ่าน และเขียนได้ ตลอดจนได้ทบทวนวิธีการสอนลูกของตัวแม่เองว่า เพียงพอและถูกต้องหรือยังกับเป้าหมายที่แม่วางไว้ และความคาดหวังของแม่ที่จะให้ลูกพูดภาษาไทยได้นั้น ได้สร้างความกดดันให้ลูกหรือเปล่า

ในที่ประชุม ได้มีการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเกี่ยวกับเป้าหมาย วิธีการ และปัญหาในการสอนภาษาไทยให้ลูก สรุปได้ดังนี้

nto-handbuch Khru Mae2019.indd 49 09.01.19 19:47

เป้าหมายในการสอนภาษาไทย

แม่ที่เข้าร่วมประชุมมีเป้าหมายคล้าย ๆ กันคือ

- อยากให้ลูกพูดได้ทั้งภาษาพ่อและภาษาแม่ ให้ลูกสามารถสื่อสารกับแม่และกับคนไทยด้วยกันได้ สามารถพูดคุยกับญาติพี่น้องในประเทศไทยได้ ภาษาเปรียบเสมือนทรัพย์สินทางปัญญาของลูก นอกจากภาษาของพ่อแล้วถ้าลูกพูดและเข้าใจภาษาไทยได้ด้วย ก็จะทำให้ลูกได้เปรียบ และมีโอกาสในการเรียนภาษาอื่น ๆ ได้ง่ายขึ้น แถมยังเป็นโอกาสที่ดีในอนาคต และชีวิตการทำงานอีกด้วย
- แม่ต้องการถ่ายทอดวัฒนธรรมที่ได้รับการปลูกฝังมาตั้งแต่เด็กแก่ลูก แม่ต้องการใช้ภาษาไทยเป็นเครื่องมือให้ลูกซึมซับความเป็นไทย จึงเห็นได้ว่านอกจากจะสอนภาษาไทยให้ลูกแล้ว แม่ยังสอนและถ่ายทอดวัฒนธรรมไทยให้ลูกด้วย

เมื่อแม่ต้องเลี้ยงดูลูกในประเทศที่ไม่ใช่ประเทศต้นทางของแม่ ในที่นี้ขอยกตัวอย่างแม่ที่เลี้ยงดูลูกในประเทศเยอรมนี แม่ต้องเข้าใจวัฒนธรรมในการเลี้ยงลูกของคนเยอรมันด้วย เพราะลูกเติบโตในสภาพแวดล้อมนั้น คนเยอรมันอบรมเลี้ยงดูลูกแบบประชาธิปไตย สอนให้ลูกกล้าแสดงความคิดเห็น กล้าโต้แย้ง สิ่งไหนที่ตนเห็นว่าไม่ถูกต้องหรือไม่เห็นด้วยต้องพูดออกมา และถ้าจะเชื่ออะไรก็ตาม ต้องเชื่อตามหลักการของเหตุและผล แม่ไทยที่ต้องการปลูกฝังแนวคิดและพฤติกรรมในเรื่องของวัฒนธรรมไทย มารยาท ประเพณีไทย หรือแม้แต่ในเรื่องความเชื่อทางศาสนาก็ตามให้แก่ลูก เช่น การทำบุญที่วัด กราบพระ บริจาคปัจจัยให้วัด หรือในเรื่องของมารยาท เช่น ห้ามเดินข้ามผู้ใหญ่ ห้ามเล่นหัวผู้ใหญ่ หรือในเรื่องของวันสำคัญต่าง ๆ เช่น วันพ่อหรือวันแม่ ที่ลูกควรนำดอกไม้ไปกราบพ่อและแม่ เป็นต้น แม่ควรเตรียมความพร้อมที่จะอธิบายให้ลูกฟังว่า ทำไมถึงควรทำ เมื่อลูกเติบโตขึ้น ลูกจะมีความคิดเป็นของตัวเองมากขึ้น การโต้แย้งเป็นสิ่งที่จะเกิดขึ้นแน่นอน ลูกจะเชื่อและทำในสิ่งที่เห็นว่าเป็นเหตุเป็นผล เพราะฉะนั้นผู้เป็นแม่ต้องเตรียมคำตอบสำหรับคำถามของลูกให้ดี สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นเรื่องที่ลึกซึ้ง บางอย่างเป็นสิ่งที่อธิบายยาก เราผู้เป็นแม่ เติบโตมาตามสภาพแวดล้อมแบบไทย ได้พบได้เห็นได้ซึบซับทุกวัน แต่สำหรับลูกไม่ได้เติบโตมาแบบนั้น แม่จึงต้องปรับเปลี่ยนวิธีการเลี้ยงดูและอบรมลูก ถ้าแม่มีภาษาไทยเป็นภาษาที่สื่อสารกับลูกได้อย่างเข้าใจ จะเป็นตัวช่วยอย่างดีที่จะสามารถอธิบายสิ่งต่าง ๆ ที่ยากที่จะอธิบายให้แก่ลูกได้

nto-handbuch Khru Mae2019.indd 50 09.01.19 19:47

วิธีการสอนลูกพูดภาษาไทย

แม่แต่ละคนมีทักษะและกลยุทธ์การสอนแตกต่างกันไป เทคนิคหนึ่งที่สำคัญที่สุดสำหรับผู้เป็นแม่ที่อยากจะให้ลูกพูดภาษาไทยได้คือ การสื่อสารกับลูกเป็นภาษาไทยเท่านั้น พูดภาษาไทยอย่างจริงจัง ฝึกฝนไปเรื่อย ๆ อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ หมั่นใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวันกับลูกไม่ว่าจะอยู่ในบ้านหรือนอกบ้าน คนเยอรมันให้ความสำคัญในเรื่องการให้เวลาสำหรับคนในครอบครัวและการทำกิจกรรมกับลูก ๆ อยู่แล้ว จึงเป็นโอกาสที่ดีที่จะทำให้แม่มีเวลามากขึ้นที่จะพูดคุยกับลูก

แรงสนับสนุนที่ดีอย่างหนึ่งในการสอนภาษาไทยให้ลูกที่เห็นชัดในที่ประชุมครั้งนี้ คือ แรงสนับสนุนจากผู้เป็นพ่อที่เข้าใจและเล็งเห็นความสำคัญในการที่ลูกใช้ภาษาไทยสื่อสารกับแม่ เห็นประโยชน์ที่ลูกพูดได้ทั้งภาษาพ่อและภาษาแม่ แม่มีการพูดคุยตกลงกับสามีและครอบครัวของสามีว่า แม่จะพูดแต่ภาษาไทยกับลูก ส่วนพ่อพูดภาษาของพ่อกับลูก เมื่อทั้งพ่อและแม่เห็นด้วยตรงกัน ก็ช่วยส่งเสริมและสร้างความมั่นใจในการพูดภาษาไทยของลูก อีกทั้งแม่ยังได้รับกำลังใจจากพ่อในการสอนภาษาไทยให้ลูกอีกด้วย

ปัญหาและอุปสรรคในการสอนภาษาไทยให้ลูก

ปัญหาในการสอนภาษาไทยส่วนใหญ่เกิดจากตัวของแม่เอง ได้แก่การที่แม่คาดหวังในตัวลูกมากเกินไป ไม่มีความเชื่อมั่นในตัวลูก การสอนกลายเป็นการบังคับ ต้องการให้ลูกได้ภาษาไทย แต่มอบภาระการสอนภาษาไทยให้คนอื่น หรือส่งไปเรียนที่โรงเรียนสอนภาษาไทย โดยที่แม่ไม่ได้พูดภาษาไทยกับลูกอย่างจริงจัง ไม่มีความสม่ำเสมอ ไม่สร้างแรงจูงใจและความมั่นใจให้กับลูก ทำให้ลูกได้รับความกดดันจากผู้เป็นแม่ จนทำให้ลูกเกิดการต่อต้านในการเรียนภาษาไทย ต่อต้านแม่ ไม่อยากพูดภาษาไทยกับแม่ หรือแม่พูดภาษาไทยกับลูก แต่ลูกตอบกลับเป็นภาษาเยอรมัน ทำให้แม่เกิดความท้อแท้ ไขว้เขว และหมดกำลังใจจนไม่พูดภาษาไทยกับลูก

แนวทางการแก้ไข

การแก้ไข คงต้องเริ่มต้นที่ตัวแม่เองก่อนว่า ที่มีความตั้งใจจะให้ลูกพูดภาษาไทยได้นั้นยังไม่พอ เมื่อตั้งใจแล้ว ก็ต้องลุกขึ้นมาทำด้วย เริ่มต้นด้วย ***การพูดภาษาไทยอย่างจริงจังกับลูก*** ฝึกฝนไปวันละนิด แต่ต้องต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ไม่สร้างความกดดันให้ลูก

nto-handbuch Khru Mae2019.indd 51 09.01.19 19:47

ไม่คาดหวังกับลูกว่า จะต้องพูด อ่าน เขียนได้ดี เมื่อลูกโตขึ้น ควรเคารพการตัดสินใจของลูก ถ้าเขาอยากพูดภาษาเยอรมัน ก็ให้เขาพูดไป แต่ถึงอย่างไรเราก็ยังพูดภาษาไทยกับเขาต่อไป และเมื่อเขาเข้าใจเรา ก็ถือว่า เป็นความสำเร็จและความภูมิใจของแม่ที่สอนภาษาไทยให้ลูกด้วยตัวเองแล้ว

สิ่งที่สำคัญคือ ไม่ควรนำลูกคนอื่นมาเปรียบเทียบกับลูกของเรา พยายามเลี้ยงลูกให้เรียนรู้และมีพัฒนาการตามธรรมชาติตามวัย เด็กแต่ละคนเติบโตในสภาวะแวดล้อมไม่เหมือนกัน การพัฒนาของร่างกายและสมองก็ต่างกัน บุคลิกและลักษณะนิสัยของเด็กแต่ละคนก็ไม่เหมือนกัน เทคนิคและรูปแบบการสอนลูกของแต่ละคน จึงต้องมีการปรับเปลี่ยนไปตามสภาวะแวดล้อมของแต่ละครอบครัว ถ้าแม่ไม่เปรียบเทียบลูกตัวเองกับลูกคนอื่น แม่ก็จะไม่เกิดความกดดัน

ภาษาไทยเป็นภาษาของแม่เอง ที่แม่ถนัดและสามารถสื่อสารกับลูกได้ดีที่สุด เป็นภาษาที่แม่มีความมั่นใจในการใช้ภาษาอย่างถูกต้องมากที่สุด สามารถถ่ายทอดถึงความรัก ความรู้สึกได้อย่างลึกซึ้ง ดังนั้นแม่จึงเป็นผู้ที่เหมาะสมที่สุดที่จะสอนภาษาไทยแก่ลูก และ***การเรียนรู้ที่ดีที่สุดนั้นเริ่มต้นที่บ้าน เริ่มต้นที่ครูแม่*** ขอให้แม่ทุกคนมีความภูมิใจในการสอนภาษาไทยให้ลูก เพื่อมอบเป็นของขวัญทางปัญญาให้ลูก และเมื่อลูกเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ลูกจะมีความภาคภูมิใจในตัวเองที่สามารถสื่อสารภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาของแม่ได้ และภูมิใจในตัวแม่ที่ยื่นโอกาสความสามารถทางภาษาให้เขาด้วยตัวของแม่เอง

nto-handbuch Khru Mae2019.indd 52 09.01.19 19:47

nto-handbuch Khru Mae2019.indd 53 09.01.19 19:47

สรุปการประชุมเชิงปฏิบัติการ “ครูแม่”
จัดโดยเครือข่ายคนไทยในต่างแดน ประเทศสวิตเซอร์แลนด์
ณ สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงเบิร์น เมื่อวันที่ 15-16 กันยายน 2561

ศักดา บัวลอย

โครงการนี้เกิดจากความคิดริเริ่มของ ดร.พัทยา เรือนแก้ว สืบเนื่องมาจากประสบการณ์มากกว่า 20 ปี ในการทำงานพัฒนาสังคม ตลอดทั้งการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสังคมไทยในต่างแดน ทำให้ได้ทราบถึงปัญหาหลายอย่างของแม่ไทยกับลูกที่อยู่ในต่างแดน สาเหตุหนึ่งของปัญหาคือแม่และลูกไม่สามารถสื่อสาร และเข้าใจตรงกันเป็นภาษาเดียวกันได้ จุดประสงค์เริ่มแรกของโครงการนี้ คือ ต้องการที่จะรณรงค์ให้แม่พูดไทยกับลูก ให้แม่สามารถสื่อสารกับลูกด้วยภาษาไทย (ในที่นี้รวมทั้งพ่อชาวไทยด้วย) ซึ่งเป็นภาษาแม่ โดยให้เป็นไปตามธรรมชาติมากที่สุด

การอบรมเลี้ยงดูลูกในวัฒนธรรมอื่น ที่มีความแตกต่างจากประเทศต้นทางของแม่นั้น ภาษาจะเป็นตัวกลางที่สามารถทำให้แม่ (พ่อ) สามารถสื่อสารกับลูกได้อย่างลึกซึ้ง ช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างแม่และลูก อีกทั้งอาจช่วยลดช่องว่าง และความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นได้

เมื่อลูกสื่อสารภาษาแม่ได้ ก็จะช่วยเป็นแรงกระตุ้น และเป็นแรงบันดาลใจให้แก่ลูกให้มีความรักและภูมิใจที่จะใช้ภาษาของแม่ รวมทั้งสามารถสื่อสารกับบุคคลอื่น ๆ ได้ การสื่อสารกับลูกด้วยภาษาแม่นั้น มีความสำคัญอย่างยิ่ง ถือได้ว่าเป็นภาษาใจสู่ใจ

การจะสอนภาษาไทยให้ลูกให้สัมฤทธิ์ผลดีนั้น สิ่งแรกที่ผู้เป็นแม่ควรมี คือ ***ต้องมีความมั่นใจในตัวเองเสียก่อน*** หากผู้เป็นแม่ไม่มีความมั่นใจในตัวเองที่จะพูดภาษาไทยกับลูกแล้ว ก็จะไม่สามารถสร้างความมั่นใจให้แก่ลูกได้ ความมั่นใจที่ถ่ายทอดสู่ลูก จะทำให้ลูกมีความเชื่อมั่นในตัวเอง ลูกจะรับรู้ได้ถึงความแตกต่างของบุคคล ยอมรับจุดเด่นจุดด้อย แยกแยะได้ทั้งในเรื่องของภาษา ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรม ตลอดทั้งยังเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ลูกจากการโดน “ข่มเหงรังแก” (Mobbing) ซึ่งเกิดขึ้นได้ทุกแห่ง ทั้งที่โรงเรียน หรือสังคมรอบข้างที่ลูกอาจจะเผชิญได้ทุกเมื่อ

nto-handbuch Khru Mae2019.indd 54 09.01.19 19:47

ข้อมูลจากการแลกเปลี่ยนในการประชุมเชิงปฏิบัติการครั้งนี้ ซึ่งได้มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดในหลายแง่มุม รวมทั้งแนวทางแก้ไขปัญหา พอจะสรุปได้ดังนี้

- **การออกเสียงไม่ชัด** การออกเสียงไม่ชัดนั้นมีหลายสาเหตุ สาเหตุหนึ่งมาจากสรีระของเด็กเอง หรือเด็กยังไม่มีความสามารถในการแยกเสียงของคำได้ หากเป็นปัญหาในระยะยาว ควรขอรับคำปรึกษาจากนักบำบัดทางการพูดและภาษา (Logopäde/Logopädin) เพื่อการบำบัดแก้ไขดังกล่าว

- **ลูกใช้คำหยาบ** เด็กเรียนภาษาโดยการเลียนเสียง และจากการเลียนแบบ จากแม่และสังคมรอบข้าง สิ่งเหล่านี้ผู้เป็นแม่เองควรเป็นตัวอย่างที่ดีในการใช้ภาษาและใช้เหตุผลในการอธิบายให้ลูกเข้าใจความหมาย และความเหมาะสมในการใช้คำดังกล่าว

- **คาดหวัง ผลักดัน กลายเป็นกดดัน** บางกรณีแม่มีความคาดหวังสูง พยายามที่จะผลักดันให้ลูกพูดภาษาไทย จนอาจกลายเป็นความกดดันให้แก่ลูกได้ ท้ายสุดแม่อาจตกเป็น “คุณแม่ใจร้าย” ในสายตาของลูก ทำให้เด็กเบื่อไม่อยากเรียนภาษาแม่ต่อไป สิ่งเหล่านี้ต้องใช้ความเข้าใจ และความอดทนของแม่เป็นอย่างมาก การสอนควรเป็นไปตามพัฒนาการการเรียนรู้ตามช่วงวัยของเด็ก และเมื่อเด็กเข้าสู่ช่วงวัยรุ่นตอนต้น (เด็กผู้หญิงอยู่ในช่วงอายุ 10-14 ปี เด็กผู้ชายอยู่ในช่วงอายุ 12-16 ปี) ในช่วงนี้มีการเปลี่ยนแปลงหลาย ๆ อย่างของตัวเด็กเอง ทั้งในเรื่องของร่างกายและอารมณ์ เด็กต้องการมีความเป็นอิสระและท้าทาย ดื้อรั้น โมโหง่าย มักจะมีความขัดแย้งกับพ่อแม่สูง ไม่พูดภาษาไทย อาจทำให้แม่ไทยมีความท้อแท้ใจ แม่ต้องทำความเข้าใจว่า ลูกอาจจะอาย ไม่กล้าที่จะพูดภาษาไทย และอาจจะโดนล้อจากเพื่อน ๆ ขอให้แม่อย่าคิดว่าลูกไม่เข้าใจหากลูกไม่ตอบเป็นภาษาไทย หรือลูกจะพูดไม่ชัด ขออย่าได้ละความพยายามต้องมีความอดทนและเข้าใจช่วงเวลาและการพัฒนาการของเด็ก โดยปล่อยให้เป็นไปตามธรรมชาติ

nto-handbuch Khru Mae2019.indd 55 09.01.19 19:47

- **ภาษาของครอบครัว** ควรตกลงกันภายในครอบครัวว่า 1 คน 1 ภาษาในการสื่อสารระหว่าง แม่กับลูก หรือพ่อกับลูก และเมื่อเวลาที่อยู่ร่วมกันพร้อมหน้าหรืออยู่ในสังคมจะใช้ภาษาใด

- **การกระตุ้นการเรียนรู้ภาษาแม่ให้แก่ลูก** เด็กแต่ละคนมีพัฒนาการเรียนรู้ภาษาแตกต่างกัน ซึ่งมีหลายปัจจัยด้วยกัน บางคนมีพรสวรรค์ด้านการเรียนภาษา บางคนเกิดจากการได้รับแรงบันดาลใจ มีความสนใจส่วนตัว ครูแม่สามารถส่งเสริมการเรียนภาษาแม่ให้แก่ลูกได้ ด้วยการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ภาษาแม่ เช่น อ่านนิทานภาษาไทยก่อนนอน เล่าเรื่องต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน อธิบายสิ่งของรอบตัวเป็นภาษาแม่ ตลอดทั้งมีเป้าหมายและแบบแผนในการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ รวมถึงการให้รางวัลของขวัญแก่ลูกในบางโอกาส

- **ภาษาแม่กับวัฒนธรรมต้นทางของแม่** สองสิ่งนี้เป็นสิ่งสำคัญในบทบาทของครูแม่ที่จะถ่ายทอดสู่ลูก โดยเฉพาะการอบรมเลี้ยงดูลูกที่เติบโตในสองวัฒนธรรม (วัฒนธรรมของประเทศที่พำนักอยู่และวัฒธรรมประเทศต้นทางของแม่) เนื่องจากภาษาไทยเป็นภาษาที่ร่ำรวยคำ มีระดับคำและการใช้ได้หลายรูปแบบ หากเด็กมีความสามารถใช้ภาษาได้ดี ตามความเหมาะสม ใช้ได้ถูกกาละเทศะ รู้จักการไหว้ มีความเคารพน้อมน้อม มีความประพฤติอยู่ในกรอบของความพอดี และทันต่อโลก ตัดสินใจและแยกแยะเองได้สิ่งที่ควรและไม่ควร สิ่งเหล่านี้เป็นผลสะท้อนที่ดีของการอบรมเลี้ยงดูของแม่

nto-handbuch Khru Mae2019.indd 56 09.01.19 19:47

- **โรงเรียนสอนภาษาไทย** ครูสอนภาษาให้กับเด็กสองวัฒนธรรมในต่างแดน มีความคิดเห็นว่า หากแม่สร้างและเตรียมความพร้อมอย่างดีให้ลูกในเรื่องของการใช้ภาษาแม่จากที่บ้านก่อนที่จะส่งลูกไปเรียนภาษาไทยที่โรงเรียนสอนภาษาไทย ครูผู้สอนจะสอนและช่วยพัฒนาการเรียนรู้ให้แก่เด็กนักเรียนได้ดีและง่ายยิ่งขึ้น และที่สำคัญโรงเรียนสอนภาษาไทย ไม่ใช่เป็นสถานที่เลี้ยงเด็ก เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระของผู้ปกครอง หากแต่เป็นสถานที่เพื่อการเรียนรู้ และส่งเสริมพัฒนาทักษะการเรียนภาษาไทยควบคู่ไปกับที่บ้าน

สรุป หนทางอนาคตของลูกจะกว้างและดีขึ้นถ้าลูกเก่งทั้งภาษาของแม่ ที่แม่ถนัดและใช้ได้ดีในการสื่อสารระหว่างกัน ตลอดทั้งภาษาของประเทศลูกที่ใช้ชีวิตอยู่ และ/หรือหากมีความสามารถในภาษาอื่น ๆ เพิ่มอีกด้วย

ภาษาคือ ขุมทรัพย์ ผู้ที่มีความสามารถถ่องแท้ทางภาษาจึงเปรียบเสมือน เจ้าของขุมทรัพย์อันมีค่ายิ่ง ภาษาคือประตูสู่งานและสังคมของลูกในอนาคต โดยมีจิตกรเอก คือ ครูแม่ หรือ ครูพ่อ เป็นผู้บรรจงวาด

nto-handbuch Khru Mae2019.indd 57 09.01.19 19:47

แหล่งที่มาของรูปภาพ (Bildernachweis)

- https://publicdomainvectors.org/de/
- aunchun hirling

Network Thais Overseas

www.n-t-overseas.de

nto-handbuch Khru Mae2019.indd 60 09.01.19 19:47